

**GÜZEL SANATLAR VE SPOR LİSELERİNDE OKUTULAN GRAFİK
TASARIM DERSİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ**

Kadir Rıfıkı ÖZMEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Güzel Sanatlar Eğitimi (Resim-İş Öğretmenliği) Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. H.Turgay ÜNALAN

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Ocak 2010

ÖZ

GÜZEL SANATLAR VE SPOR LİSELERİNDE OKUTULAN GRAFİK TASARIM DERSİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Kadir Rifkî ÖZMEN

**Güzel Sanatlar Eğitimi (Resim-iş Öğretmenliği) Anabilim Dalı
Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü**

Ocak 2010

Danışman: Yrd. Doç. Dr. H. Turgay ÜNALAN

Güzel Sanatlar Eğitimi (Resim-İş Öğretmenliği) Anabilim Dalı

Uygarlık tarihinin her döneminde Sanat Eğitimi, değişik yaklaşımlarla ve aşamalarla eğitim sürecindeki yerini almıştır ve halen de almaktadır. Türkiye’de, Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Resim Bölümünde öğrenci yetiştiren eğitim kurumlarına büyük görev düşmektedir. Bu kurumlardan mezun olan öğrenciler belli sınavlardan geçtikten sonra branşlarında Eğitim Fakültelerinin Resim-iş bölümlerine ve Güzel Sanatlar Fakültelerinin Sanat Eğitimi ile ilgili bölümlerine girme imkanı elde ederler.

Bu araştırmanın amacı, Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri resim bölümlerinde Grafik Tasarım dersine yönelik öğretmen ve öğrenci görüşlerini belirli boyutlarıyla incelemek ve ortaya konan verilerle Grafik Tasarım dersi eğitiminin geliştirilmesine görüş ve önerilerle katkıda bulunmaktır.

Araştırmanın örneklemini; Türkiye’deki Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinden 5 okul oluşturmaktadır. Çorum Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, Samsun İlk Adım Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Trabzon Akçaabat Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Giresun Hurşit Bozbağ Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, Tokat Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi olarak belirlenen beş okul dahilindedir. Nicel araştırma yöntemlerinden anket veri toplama aracı kullanılmıştır. 10 öğretmene, 3 bölümden oluşan, kişisel ve programa ilişkin toplam 20 soruluk anket, 98 öğrenciye 2 bölüm 13 sorudan oluşan anket uygulaması yapılmıştır. Tarama modelindeki bu araştırmanın verileri Grafik Tasarım

dersi veren öğretmenler ve 11.sınıfta grafik dersi görmüş 12. sınıf öğrencilerine uygulanan anket formu ile toplanmıştır.

Likert tipi ölçek ile hazırlanmış anketle öğretmenlerin ve öğrencilerin Grafik Tasarım dersine ilişkin görüşleri saptanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde istatistiksel teknik olarak frekans ve yüzdeler kullanılmıştır. Anket uygulaması, okullara gönderilmiş gerekli açıklamalar iletilerek ders öğretmenleri tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlarla, Grafik Tasarım dersine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri belirlenmiş, öğretmenlerin Grafik Tasarım dersinin programındaki konuların sıralanışı, atölye ortamlarının iyileştirilmesi, öğrencilerin Grafik Tasarım dersindeki çalışma titizliklerinden yakındıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin Grafik Tasarım dersine olan yaklaşımları incelendiğinde büyük çoğunluğunun dersi sevdiğini saptanmıştır Grafik Tasarım dersinde karşılaşılan güçlükler dersin gerektirdiği titizlik ve guaj boya uygulamalarıdır. Öğrencilerin hazır oluşluk düzeylerinin alt seviyede olması sebebiyle dersten soğudukları tespit edilmiştir. Grafik Tasarım dersinde öğrencilerimizin çalıştıkları atölyeler daha işlevsel olmalı, araç gereç eksiklikleri tamamlanmalı, kaynak ve doküman temini yapılmalıdır.

Bu tezde Grafik Tasarım dersinin geliştirilmesine daha çok önemin verilmesi ve bu dersin programının daha işlevsel hale getirilmesi gerekliliği ortaya konmuştur.

Anahtar kelimeler:

Sanat eğitimi

Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi

Grafik Tasarım

ABSTRACT

THE TEACHER AND STUDENT IDEAS RELATED TO GRAPHIC DESIGN LECTURE AT FINE ARTS AND PHYSICAL EDUCATION HIGH SCHOOLS

Kadir Rıfki ÖZMEN
January 2010

Anadolu University
Institute of Educational Sciences

Department of Education of Art Sciences (Teaching Of Art)

Consultant: Asist. Prof. Dr. H. Turgay ÜNALAN

In every period of civilization history, art education takes place in the period of education with different stage and approaches and it still takes place. In Türkiye, Fine Arts And Physical Education High Schools' Art Departments which educate students have an important roles and a big duty. The students graduated from these schools have chances to enter faculties (Education Faculties and Fine Arts Faculties) related to their branches after passing some specific exams.

The aim of this research is to produce views of students and teachers related to graphic design lessons at Fine Arts And Physical Education High Schools' Art Departments by researching certain size and with the produced data was done to contribute with suggestions and views related to graphic design education development.

The examples of research was formed by five schools from Fine Arts And Physical Education High Schools in Türkiye. A questionnaire formed from 13 questions and two parts was done to 98 students and totally 20 questions formed from 3 parts related to 15 personel programmes was done to 10 teachers at five schools (Çorum, Samsun, Trabzon, Giresun, Tokat Fine Arts And Physical Education High Schools). The data of this research, which is in browsing model, is collected by the forms of the questionnaire practised to the twelveth class who has taken graphic design lecture and practised to graphic design lecture teachers.

By the questionnaire made from likert type measure, teachers' and Students' views related to graphic design lesson were determined. The frequency and percentage was used as the statistical technique to analyze the data obtained from the reserch.

The questionnaire applications, were carried out by sending the necessary explanations to the schools by lecture teachers. The results obtained fom research with the opinions of teachers and students about the graphic design lecture were determined. It is seen that the teachers don't like the sequence of the subject in the graphic design lecture and workshop physical conditions whereas the students don't like to expend too much care. When we examine the approach of the students it is realized that most of them like the graphical design lecture. The difficulties exposed in graphic design lecture are to expend to much care and guaj paint applications. Since the studensts level of preparation to the lecture is too low they don't pay enough attention to the lecture. The workshop that is used by the students need to improve, provide necessary material and documents.

In this reserch it is proved that it necessary to give much importance to the graphic design lecture and to have a functional programme for this lecture.

Keywords

Art Education

Fine Arts And Physical Education High Schools

Graphic design

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Kadir Rıfık ÖZMEN'in "Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Grafik Tasarım Dersine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri" başlıklı tezi 28.04.2010 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim İş Öğretmenliği programı yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	: Yard.Doç.Dr.H.Turgay ÜNALAN	
Üye	: Yard.Doç.Dinçer ÖZEN	
Üye	: Doç.Dr.Handan DEVECİ	

Prof.Dr.Esmahan AĞAOĞLU
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu araştırmada, Güzel Sanatlar Eğitimi veren Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde; okutulan Grafik Tasarım derslerinin programlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenip grafik tasarım dersi eğitiminin, yöntemlerinin, verimliliğe etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Grafik Tasarım derslerinin amacına ulaşabilmesi ve programın daha iyi işleyebilmesi ve Grafik Tasarım dersinin verimliliğinin artırılması için gerekli çalışmaların yapılarak, Grafik Tasarım dersi öğrencilerinin gelişimi için sağlam bir tasarım eğitiminin verilmesine ilişkin önerilerin dikkate alınması amaçlanmaktadır. Eğitimin bütün basamaklarında sanat eğitimine önem verilmelidir. Yetiştirilecek bireyler arasında sanattan anlayan, sanatı seven, geliştiren ve uygulayan daha fazla bireyler yetiştirmelidir. Bu artışla gelişme göstergesi ve çağdaşlık daha kolay ulaşılacak hedef olacaktır. Çünkü çağdaşlığın ölçülerinden biride sanattır. Bu ölçüt bireyleri kişisel yetenekleri doğrultusunda ürün vermeye yöneltecektir. Bireylerin topluma sundukları sanat etkinlikleri kök saldıkça geleceğe yönelik atılımların artacağı bilinir. Toplumların varlığı ve saygınlığı yarattıklarına, sanatçılara ve onların özgün ürünlerine de bağlıdır. Araştıran, yaratan, yorumlayan, estetik beğenileri gelişmiş bireyler yetiştirmek ancak sanat eğitimine gerekli önemin verilmesiyle olanaklıdır. Grafik tasarım eğitimi; görünenin, anlamlı bir ifadeye dönüştürülebilmesini sağlamaktadır. Bu doğrultuda eğitim vermeyi hedefleyen ortaöğretim kademesi içerisinde yer alan Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin amaçları, öğrencilerin; Güzel Sanatlar alanında ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim-öğretim görmelerini, özel yetenek gerektiren yüksek öğretim programlarına hazırlanmalarını, Yabancı dil öğrenmelerini, alanlarında araştırmacılığa yönelmelerini, yetenekleri doğrultusunda yorum ve uygulamalar yapabilen, yaratıcı ve üretken kişiler olarak yetişmelerini, millî ve milletler arası sanat eserlerini tanımalarını ve yorumlamalarını sağlamaktır. Yukarıda amaçları belirtilen Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin alan derslerinden olan Grafik Tasarım dersi de, yaratıcı yaklaşımların en çok ihtiyaç duyulduğu bir alana hizmet etmektedir. Bu ders 11. ve 12. sınıflarda zorunlu alan dersi olarak bulunmaktadır. Özgün baskı resim çalışmalarından, reklam grafiğine ve iletişime kadar oldukça geniş bir konu yelpazesine sahiptir.

TEŐEKKÖR

Bu araştırmanın gerçekleŐme aşamasında bana yardımcı olan ve tez danıŐmanım olarak tÖm yÖkÖ benimle paylaŐan hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. H.Turgay ÜNALAN'a Okul MÖdÖrÖm Kağan METİN'e, Edebiyat ÖĞretmenimiz Serhat ÖzÖtÖrker'e ve veri toplama aracını içtenlik ve sabırla yanıtlayarak araştırmanın gerçekleşmesinde bÖyÖk payı olan GÖzel Sanatlar ve Spor Liseleri MÖdÖr, ÖĞretmen ve ÖĞrencilerine çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

TEZ ÖZÜ.....	i
ABSTRACT.....	iii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
ÖZGEÇMİS	vii
TEŞEKKÜR.....	viii
TABLolar LİSTESİ	xii

1. GİRİŞ

1.1. Problem.....	1
1.2. Amaç.....	1
1.2. Önem.....	2
1.4. Sınırlılıklar.....	2
1.5. Tanım ve Kısaltmalar.....	3

2. EĞİTİM G.S ve S.L. GRAFİK TASARIM

2.1.1. Eğitim.....	4
2.2.1. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri vce Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri.....	5
2.3.1. Tasarım nedir	6
2.3.2. Grafik Tasarım.....	7
2.3.3. Grafik Sanatı Tarihi.....	8
2.3.4. Türk Grafik Sanatı Tarihi.....	9
2.4.1. Programın Temel Yaklaşımı.....	15
2.4.2. Programın Yapısı.....	19
2.4.3. Programın Uygulmasına İlişkin İlke ve Açıklamalar.....	25

2.4.4. Grafik tasarım dersi öğretim programı öğrenme alanları, üniteler ve süreleri

11.Sınıf.....28

12. Sınıf.....29

2.3.2. Grafik tasarım dersi öğretim programı öğrenme alanları, üniteler ve açılımları

11 .Sınıf.....27

3. İLGİLİ YAYINLAR VE ARAŞTIRMALAR

3.1. İlgili Yayınlar ve Araştırmalar.....31

4. YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli.....36

4.2. Evren.....36

4.3. Örneklem.....37

4.4. Verilerin Toplanması..... 39

4.5. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması..... 40

5. BULGULAR VE YORUM

5.1.Grafik Tasarım Dersine İlişkin Öğretmen Görüşleri 41

5.2. Grafik Tasarım Dersine İlişkin Öğretmen Görüşleri..... 45

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç..... 55

6.2. Öneriler 57

7. EKLER	58
8. KAYNAKÇA	64

TABLolar LİSTESİ

Tablo	Sayfa
1. Araştırma Örnekleme(Öğretmen).....	38
2. Araştırma Örnekleme(Öğrenci).....	39
3. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları.....	39
4. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları.....	40
5. Görüşler Bölümü Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları.....	41
6. Öğretmenlerin Kaç Yıldır Resim Öğretmenliği Yaptığına İlişkin Dağılımları .	42
7. Öğretmenlerin Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Hizmet Süresi Dağılımı.....	42
8. Grafik Tasarım Atölyesi Dağılımı.....	43
9. Grafik Tasarım Dersi Programına İlişkin Sorular.....	44
10. Görüşler Bölümü Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları.....	48
11. Grafik Dersini Seviyormusunuz? Dağılımı.....	48
12. Öğrencilerin Grafik Tasarım Dersi Öğretim Programına İlişkin Değerlendirme Soruları ve Açıklamalar.....	49
13. Öğrencilerin “Okulunuzda Çalışmak İçin Gerekli Olan Araç ve Gereçler Mevcuttur.” Şikkına İlişkin Değerlendirme Soruları ve Açıklamaları.....	51
14. Öğrencilerin “Ders Dışında Grafik Tasarım Dersi İle İlgili Düzenli Çalışma Yapıyor musunuz?” Sorusuna İlişkin Açıklamaları	52
15. Öğrencilerin Grafik Tasarım Dersinde Karşılaştığınız Güçlüklere İlişkin Açıklamaları.....	53
16. Öğrencilerin Grafik Tasarım Alanı İle İlgili Gelecekteki Planları İle İlgili Açıklamaları.....	54

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem

Grafik Tasarım dersi G. S. ve S. L.' lerinin 11. sınıflarında 2 ders saati ve 12. sınıflarında 3 ders saati olarak okutulmakta olan bir derstir. Grafik Tasarım dersi programı ve uygulanışı G. S. ve S. L.' lerinin genel ve özel amaçlarına paralel sürdürülmekle birlikte hızla gelişen kent yaşamı ve paralelinde globalleşen her türlü ürünün benzer hızla tüketilmesi; televizyon, bilgisayar gibi iletişim araçları ile her gün yüzlerce görsel bombardımana maruz kalan bireyin, bu görsel yüklemeye altında çevresini doğru bir şekilde algılama ve anlamlandırma çabası her zaman yeterli olmayabilir. Ancak bu alanın tasarımcılarının, bu dili üst düzeyde biliyor olmaları gerekmektedir. Bu nedenle de Grafik alanının temel üreticileri bu alanı oluşturmada kullanılan plastik ve estetik elemanların hakimi olmalı ve bu elemanlarla oluşan yeni ürünlerin ileteceği yeni anlamlarında üreticileri olmalıdırlar.

Ortaöğretim kurumlarının yalnızca üniversiteye öğrenci hazırlama bağlamında görülmemesi gerektiği bilinmeli; geleceğin insanının buralarda biçimlendirildiği ve gelecekteki yaşantıya müdahaleleri anlamında bu algının ne kadar önemli olduğu kabul edilmelidir. Üstelik bu öğrencilerin geleceğin Görsel Sanatlar eğitimcileri ve üreticileri olacakları düşünülürse, bu dersin önemi bir kat daha artmaktadır. Toplumsal değişim ve dönüşümlerle Grafik Tasarım dersinin ilgisi bağlamında bu değişim ve dönüşümleri hazırlıklı karşılayabilmek ya da bu duruma müdahale edebilmek için Grafik Tasarım dersinin öğrenciler üzerinde etkisi ve önemi anlaşılmalıdır.

Bu tez Grafik Tasarım dersinin geliştirilmesi ve önemine ilişkin görüş ve önerilerle katkıda bulunmak amacıyla yapılmıştır.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın amacı, G. S. ve S. L. 'leri resim bölümü, 11 ve 12. sınıf müfredatında yer alan Grafik Tasarım dersi programına yönelik öğretmen ve öğrenci görüşlerini belirli boyutlarıyla inceleyip ortaya koymak ve ortaya konan verilerle Grafik Tasarım dersi eğitiminin geliştirilmesine görüş ve önerilerle katkıda bulunmaktır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda yanıtları aranan sorular şunlardır.

- G. S.ve S. L. 'lerinde okutulan Grafik Tasarım dersi programına ilişkin öğretmenlerin görüşleri nelerdir?
- Etkinlikler, atölye ve teknik malzeme gibi fiziksel durumları ile uygulanan eğitim yaklaşımları açısından Grafik Tasarım eğitimi derslerinin öğretim süreçlerine ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?
- Grafik Tasarım eğitimi veren öğretmenlerin tecrübe, yaklaşım, beklenti ve ders süreci durumlarına yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?
- Grafik Tasarım derslerinde karşılaşılan güçlükler ile aksaklıkların, Grafik Tasarım dersi üzerindeki etkisine ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma G. S. ve S.L.'lerinin resim bölümlerinde Grafik Tasarım dersinin genel durumunun belirli boyutlarının öğretmen ve öğrenci görüşlerine dayalı olarak araştırılması, araştırma sonucunda elde edilecek sonuç ve öneriler doğrultusunda grafik tasarım dersinin geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşüncesi, bundan sonraki araştırmalarda kaynak oluşturma açısından önem taşımaktadır. Ayrıca bu çalışma için yapılan literatür taramasında bu konuda yapılan araştırmaların sınırlı olduğu görülmüş, bu anlamda araştırmanın literatüre katkı sağlayacağı umulmaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma Türkiye'de Grafik Tasarım dersi yapılan G.S.ve S.L.' lerinin resim bölümleri 11.- 12.sınıf ve bu bölümlerdeki Grafik Tasarım eğitimiyle,
2. 5 G.S.ve S. L.'lerinden görüşleri alınan 10 Grafik Tasarım dersi öğretmeni ve 12. sınıf düzeyinde 98 Grafik Tasarım öğrencisiyle,
3. 2009/2010 eğitim öğretim yılı ile,
4. Veri toplama açısından anket ve öğretmenlere yönelik kişisel, Grafik Tasarım dersi öğretim programına ilişkin sorular ve dersle ilgili görüş ve önerilerin bulunduğu anketle, öğrencilerinde Grafik tasarım dersi ile ilgili atölye, dersin katkısı, eğitmeni,

doküman, araç-gereç, karşılaşılan güçlükler, bu dersle planlara ilişkin sorularla, sınırlıdır.

1.5. Tanım ve Kısaltmalar

G.S. ve S.L.: Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi:Anadolu Lisesi statüsünde olup Güzel Sanatlar ve Spor dalında yatılı, gündüzlü ve karma eğitim yapan okullar.

Güzel Sanatlar Eğitimi: Görsel, işitsel vb. gibi bütün sanatları ve bu sanatların birbiriyle ilişkisini düşünsel boyutta sanatçı, izleyici, toplum, kültür ve eğitim bağlamında irdeleyen kuramsal çalışmalar.

Görsel Sanatlar: Kırıçoğlu (2000: 7), Görsel Sanatlar; resim, heykel, mimarlık, grafik sanatlar, endüstri tasarımı, uygulamalı sanatlar, sinematografi, fotoğrafı, moda tasarımı,

bilgisayar sanatı gibi oldukça geniş bir alan olarak.

Grafik Tasarım: Bir mesajı iletmek, bir görseli geliştirmek veya bir düşünce görselleştirmek için metnin ve görsellerin algılanabilir ve görülebilir bir düzlemde, iki boyutlu veya üç boyutlu olarak organize edilmesi.

Sanat Eğitimi: Bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmede, yetenek ve yaratıcılığını estetik bir düzeye ulaştırmak amacıyla yapılan çabalar bütünü. (Erbay, 1997:9)

2.BÖLÜM

2.1. GÜZEL SANATLAR VE SPOR LİSELERİ -GRAFİK TASARIM-PROGRAMIN TEMEL YAKLAŞIMI

2. 1. 1. Eğitim

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir. Bireylerin davranışlarını ve yaşamlarını ve buna bağlı olarak toplumların davranışlarını, yapılarını şekillendiren, insan ve toplum yaşantısında önemli bir yere sahiptir. Eğitim, fiziksel uyarımlar sonucu, beyinde istendik biyo kimyasal değişiklikler oluşturma süreci şeklinde tanımlanabilir.

"Eğitim, bireyler ve toplumları biçimlendirme, yönlendirme, değiştirme ve geliştirmede işe koşulan en etkili süreçlerin başında gelmektedir." (Uçan, 1982, s.5).

Değişik kaynaklarca yapılan eğitim tanımları ise "içerik" ve "süreç" tanımları olarak iki grupta ele alınmaktadır. Fakat genel olarak eğitim, "bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir" (Ertürk,1974, s.10).

Öğrenim süreçlerindeki bazı aksaklıkları bir kenara bırakarak çocuklara çağdaş sanat eğitiminin öngördüğü özgürlüğü tanımak ve onların yetenek ilgi ve ihtiyaçlarına yanıt verecek bir eğitim ortamı yaratmak gereklidir. Ancak o zaman bireylerin niteliklerini ve duygularını geliştirerek yaratıcı düzeyi yüksek ürünler vermesi beklenir.

Ulus olarak çağı yakalamak ve aşmak yeni oluşumlara varmak, sanat etkinliklerini artırmak ve başarıya ulaşmak için yeni ortamlar hazırlama çalışmaları sürmektedir. Bu çalışmaların daha verimli olması isteniliyorsa onu anlayacak, uygulayacak kuşakları okul çağında yakalamak ve yetiştirmek gerekir.

Gelişmiş toplumlarda sanat eğitimi eğitim sorununun önceliklerindedir. Eğitimin bütün kademelerinde sanat eğitimine önem verilmelidir. Bireylerin topluma sundukları sanat etkinlikleri kök saldıkça geleceğe yönelik atılımların artacağı bilinir. Araştıran, yaratan, yorumlayan, estetik beğenileri gelişmiş bireyler yetiştirmek ancak sanat eğitimine gerekli önemin verilmesiyle mümkündür.

Özsoy (2003: 25), eğitimden "insana yapılan uzun vadeli bir yatırım" olarak bahsetmektedir. Bu nedenle eğitimin doğru planlar üzerine gerçekleştirilmesi, bu süreçteki

amaçların çok iyi saptanması gerekmektedir. Neyin eğitimi verilmek isteniyorsa istensin, her şeyden önce eğitimde çağdaş atılımlarla gerçekleşecek yenileşme ve değişim çabalarının toplumun bütününe ulaştırılmasının hedeflenmesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde; çağdaş eğitimin en büyük yatırımı olan çağdaş insanın, değişen yaşamın gereklerine beyni, yeteneği, yaratıcı gücü, bilim, sanat ve teknoloji alanlarındaki bilgi donanımı ile cevap verebilecek hale gelmesi sağlanabilecektir.

2. 2. 1. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri - Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri

Türkiye'de ilk defa 1989 yılında İstanbul'da açılan Güzel Sanatlar Liselerinin sayısı günümüzde 54'e ulaşmıştır. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 33. maddesi A.G.S.L.'nin açılmasına dayanak olmuştur. 33. maddeye göre "Güzel sanatlar alanında özel istidat ve kabiliyetleri beliren çocukları küçük yaşlardan itibaren yetiştirmek üzere temel eğitim ve orta öğretim seviyesinde ayrı okullar açılabilir veya ayrı yetiştirme tedbirleri alınabilir. Özellikleri dolayısıyla bunların kuruluş, işleyiş ve yetiştirme ile ilgili esasları ayrı bir yönetmelikle düzenlenir" (Yıldırım 1998 s.14).

Milli Eğitim Bakanlığı G. S. ve S. L. Yönetmeliğinin 6. maddesinde bu okulların amacı şöyle belirtilmiştir.

Ortaöğretim okul çeşitliliği yerine program çeşitliliğinin esas alınması çerçevesinde, okul türlerinin azaltılması ilgi 03/12/2008 tarihli ve B.08.0.OGM.0.09.01.04/12397 sayılı onayla uygun görülerek, 2009/2010 ders yılından itibaren Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ile Spor Liseleri "Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi" adı altında birleştirilmiştir.

MADDE 6- (1) Okulun amacı öğrencilerin:

- a) Güzel sanatlar alanında ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim-öğretim görmeleri,
- b) Özel yetenek gerektiren yüksek öğretim programlarına hazırlanmalarını,
- c) Alanlarında araştırmacılığa yönelmelerini, yetenekleri doğrultusunda yorum ve uygulamalar yapabilen, yaratıcı ve üretken kişiler olarak yetişmelerini,
- d) Millî ve milletler arası sanat eserlerini tanımlarını ve yorumlamalarını sağlamaktır." (MEB, http://ogm.meb.gov.tr/gos_yonnetmelik.asp?alno=6)

Bu okullar bünyesinde resim ve müzik dallarında eğitim vermektedir.

“A.G.S.L. kurulduğu tarihten bugüne öğrenci ve öğretmen almakta, eğitim-öğretim programları oluşturulmakta ve geliştirilmekte, kendilerine kaynaklık eden ilköğretim kurumları ve kendilerinin kaynak oluşturduğu yüksek öğretim kurumlarıyla gittikçe yoğunlaşan bir iletişim ve etkileşim içinde bulunmaktadır. Özellikle mezun öğrencilerin belli bir sanat altyapısıyla yerleştikleri yüksek öğretim kurumları açısından önemli bir yere sahiptir. Kısa zamanda MEB, ilgili yüksek öğretim kurumları ve bazı uluslar arası kurum ve kuruluşların ilgi odağı haline gelmiştir” (Uçan, 1996 s. 2)

Çağdaş yönelim ve ihtiyaçlardan doğan grafik tasarımı, kendisine Güzel Sanatlar Liseleri ve Fakültelerinin çatısı altında bir eğitim ortamı bulmuştur.

Grafik eğitiminde, sadece bir sanat dalı olmaktan öte, çeşitli ihtiyaçlara çözüm üretmeyi amaç edinen bir tasarım alanı olarak, uygulama etkinliklerine büyük ağırlık verilmektedir. İçinde bilgisayar teknolojisinin olanaklarını da barındıran pek çok tekniğin kullanılma zorunluluğu, grafik eğitimi verilen kurum ve bölümleri, sanat eğitimi veren diğer alanlardan belirgin bir biçimde ayırmaktadır.

2.3.1. Tasarım Nedir?

Dilimizde tasarlama sözcüğü, İngilizce ve Fransızca daki “desing” kelimesi karşılığı olarak kullanılmaktadır. Desing kelimesi Latince kökenlidir. Tasarımın birçok tanımı yapılabilir. Bunlardan birkaçı aşağıda açıklanmaktadır:

Tasarım, algı ile kavramı bağlayan bir araçtır. Nesnel gerçeklik ile doğrudan ilişkisi bulunmaz. Bu nedenle önemsiz ayrıntılar yerine, önemli özelliklere dikkat çeker. Bunun sonucu olarak da algılardan genelleştirme yapılarak kanılara varılır. Tasarım bilgi edinme ögesidir. Çünkü duyumsal tasarım ile zihinsel tasarım daima birbirini etkiler. Bu nedenle duyumsal bilgi ile ussal bilgi her zaman iç içedir. Gerçek bilgi ise böylelikle oluşur. Güzel sanatlar alanında tasarım, yaratıcı sürecin kendisi olup, bir faaliyet için gerekli olan eskiz ve planların hazırlanması süreci çalışmalarını kapsar.

Tasarım günümüzde oldukça fazla kullanılan etkileyici bir sözcüktür. Ama ne anlama geldiği tam olarak anlaşılmaz. Tasarım; bir model, kalıp ya da süsleme yapmak değildir. Bir tasarım, kendi içinde bir yapıya ve bu yapı arkasında bir planlamaya sahip olmalıdır. Bütün sanatların temelinde bir tasarım olgusu bulunmaktadır. Tasarlama eylemi, oluşturulacak yapının organizasyonu ile

ilgili her türlü faaliyeti içine almaktadır. Ünlü reklamcı Ivan Chermayeff ise, tasarımın zeka ve sanatsal yeteneğin ortak bir ürünü olduğunu belirtmektedir (Becer, 2005, s.32).

2. 3. 2. Grafik Tasarım Nedir?

Artut (2002: s. 109)'a göre Grafik Tasarımı, günümüzde önemli bir görsel iletişim sanatıdır. Sanatta grafik, görsel olarak algılanan varlıkların-nesnelerin görüntü, renk ve şekillerle yansıtılması olayıdır.”

Grafik sözcüğü Latince kökenli olup, “grafyn”dan gelmektedir(Walker, J.R. 1980). İngilizce’de “Graphic”, Fransızcada “Graphique” olarak yazılmaktadır. Grafik tasarım, çağımızda insanlar arasında iletişim aracı olarak önemli bir görev üstlenmiştir.

Görsel grafik öğelerinin dili söze dayalı anlatımı aşan bir güce sahiptir. Aynı dili konuşmayan, okuma yazma bilmeyen insanlara grafik simgelerle aynı mesajı iletmek mümkündür. Grafik; yazı, biçim, renk, çizgi gibi görsel araçlar yoluyla iletişim kurma sanatı olarak tanımlanabilir. Grafik tasarımda, iletişim ve mesaj söz konusudur.

Grafik Tasarım, görsel bir iletişim sanatıdır. Birinci işlevi de, bir mesaj iletmek ya da bir ürün ya da hizmeti tanıtmaktır. Grafik tasarım terimi ilk kez 20.yy’ın ilk yarısında metal kalıplara oyularak yazılan ve çizilen ve daha sonra da çoğaltılmak üzere basılan görsel malzemeler için kullanılmıştır. Teknoloji geliştikçe, sadece malzemeler değil, film aracılığıyla perdeye yansıtılan, video ile ekrana gönderilen ve bilgisayarlar yardımı ile üretilen görsel malzemeler de grafik tasarımın kapsamının, içine girmiş ve bu terimin anlamı genişlemiştir. Bugünün grafik tasarımcısı; kaligrafi sanatçılarının, baskı ustalarının ve zanaatçılarının geleneğini sürdüren bir meslek adamıdır. Tasarım, bir problemin çözümü demektir. Grafik Tasarım problemleri genellikle iki boyutlu yüzeyler üzerinde çözülür. Genel olarak bütün görsel sanatlar, özel olarak ise iki boyut içinde var olan görüntü sanatları hemen hemen aynı dili kullanır. Ressamlar, fotoğrafçılar, heykeltıraşlar, seramikçi ve diğer birçok meslek grubunun oluşturduğu sanat profesyonellerinin yeni bir üyesi olan grafik tasarımcı da birçok tasarım problemini çözerken, bu ortak dilden yararlanır (Becer, 2005 s. 33).

Bu tanımlardan da anlaşılacağı gibi grafik sözcüğü, bir sanat alanını anlatmaktır. Grafik sanatlar, plastik sanatlar içinde yer almasına rağmen, işlevsellik açısından tüm sanat dallarından farklılıklarıyla göze çarpar. Soyut olmasına rağmen ekonomik

özelliği söz konusudur, çoğaltıma dayalı olduğu için kitlelere daha çok hitap eder (Tepecik, 2002 s. 22). Grafik tasarım, görsel bir iletişim sanatıdır. Grafik tasarımın birinci işlevi, bir mesaj iletmek bir ürün veya hizmeti tanıtmaktır. Grafik tasarım terimi ilk kez 20. yüzyılın ilkyarısında metal kalıplara oyularak yazılan ve çizilen daha sonra da çoğaltılmak üzere basılan görsel malzemeler için kullanılmıştır.

Tasarım bir problemin çözümü demektir. Grafik tasarım problemleri genellikle iki boyutlu yüzeyler üzerinde çözülür. Genel olarak bütün görsel sanatlar, özel olarak ise iki boyut içinde var olan görüntü sanatları hemen hemen aynı dili kullanırlar.

İletişim grafik tasarımın en önemli unsurudur. Zaten grafik tasarımı bu denli ilginç, dinamik ve çağdaş kılan şey de iletişime yönelik olmasıdır. Tasarımcı; güncel bir bilgiyi, çağdaş bir beğeni anlayışı içinde ve yine çağdaş araç ve malzemelerle sunmak zorundadır. Bu nedenle de yeni eğilimleri, teknolojik buluşları ve yaşadığı dönem içinde tartışılan sanatsal, felsefi, politik, sosyolojik vb. sorunları yakından izlemelidir.

Tasarım eğitimi aslında bir yaşam boyu sürer. Çünkü sürekli değişim, sürekli bir yenilenmeyi de beraberinde getirecektir. Bu nedenle grafik tasarım mesleğinin ağırkanlı ve gelenekçi bir kişiliğe uygun bir uğraşı alanı olacağını söylemek zordur. Bu alanda başarılı olabilmek için tasarım ilkelerini ve uygulamalarını bilmek, esnek ve işlek bir zekâya sahip olmak gerekmektedir (Becer, 2005 s. 35).

2. 3. 3. Grafik Sanatlar Tarihi

Grafik tasarımın tarihi M.Ö. 14000'lerde yapılmış mağara resimlerine ve M.Ö. 4.yüzyılda yazının başlamasına dayandırılabilir. Mağara duvarlarına yapılan ilk resimler ve küçük heykelcikler, insanın sanat açısından ortaya koyduğu belgelerdir. Duvarlara yapılan veya kazınan resimler, insan-çevre, insan-hayvan ilişkilerini göstermektedir. Sanat tarihi ve arkeoloji bilimi, duvar resimlerini bir sanat eseri olmaktan öte, bir iletişim aracı olarak ele almaktadır. Bu çalışmalar bir anlamda ilk grafik sanatlar ürünü sayılabilir. Örneğin; M.Ö. 15000 Altamira (İspanya) ve M.Ö.25000 Laskaux (Fransa) mağaralarında bulunan hayvan ve insan figürlerinde, günlük yaşamın bir kesitinin işlendiği ve aynı zamanda ellerin şablon olarak kullanılıp boyayla duvarlara çoğaltıldığı görülmektedir. Bu bir çeşit grafik ürünü sayılabilir. Çoğaltım tekniği, grafik sanatların temel prensibi olduğu varsayıldığında, 6000 yıllık tarih sürecinde Anadolu ve Mezopotamya bölgesinde, küçük mühür silindirler ve çivi

yazısıyla hazırlanmış küçük zarflar grafik çoğaltımların üç boyutlu ürünleri sayılabilir. Mağara devri sanatçısı ele aldığı figürü yalınlaştırırken onun kimliğini ve canlılığını korumayı başarmıştır. Bu biçimsel üslup, bugünün amblem ve simge tasarımına büyük katkıda bulunmuştur.

Mezopotamya uygarlığıyla devam eden bu süreçte Sümerler, ilk yazı sistemini geliştiren toplumdur. Devamında Eski Mısır Uygarlığı, Çin, İlk alfabenin bulunuşu (İ.Ö.1500) Yunan ve Latin alfabeleri, Roma İmparatorluğu, Ortaçağ el yazmalarından Tipografinin bulunuşuna kadar geçen bir süreçtir.

Tarih kitapları ilk baskının Gutenberg tarafından bulunduğunu yazar; ancak Gutenberg baskıyı ilk bulan kişi değil ama geliştiren kişidir (Evliyagil, 1985, s. 15). Çünkü yazının icadıyla birlikte, özellikle Sümer’lerde, kil tabletler üzerine ve kilden yapılan silindirlerin üzerine kazınan çivi yazılarının, kurutulduktan sonra, yaş tabletlerin üzerine yuvarlatılarak bir çeşit imza ve çoğaltım amaçlı kullanıldığı bir teknik geliştirilmiştir. Bunlar da ilk baskı teknikleri sayılabilir.

2. 3. 4. Türk Grafik Sanatı Tarihi

Türk grafik sanatlar tarihinin, Türkiye’de gerçek anlamda ortaya çıkışı 20. yüzyılın yarısında gerçekleşmiş olmakla birlikte, bu çıkışın kökleri Osmanlı İmparatorluğuna kadar uzanır. Osmanlı İmparatorluğu, uzun süre kendi içerisinde kapalı geleneksel kültür yapısını korumuş; yüzyıllar boyunca kültürünü sözel yoldan aktarmış bir devlettir. Osmanlı gelişime kapalı yapısı nedeniyle, modernleşme döneminde dünya’daki sanayi alanındaki gelişmeleri takip edememiş; Batılı toplumlarda Grafik Tasarımın ortaya çıkmasına neden olan ortam özellikleri, Osmanlı İmparatorluğu’nda oluşmamıştır. Taki Lale Devri ile beraber batıya açılma çabalarının değişime uğramaya başladığı bu dönemde, bir süre Fransız elçiliğinde bulunmuş olan Yirmisekiz Mehmet Çelebi’nin oğlu Said Çelebi ve İbrahim Müteferrika işbirliğiyle ilk Türk matbaası kurulmuştur. Buradan şu çıkartım yapılabilir. Türk Grafik Sanatı tarihi ülkemizde ilk basımevinin kurulmasıyla başlar (Maden, 1980 s.19).

İbrahim Müteferrika 1729 ile 1745 yılları arasında 3 harita, 16 kitap basmıştır. Bunlardan Vankulu Lugati İslamlaşmış Türkler elinde sekizyüz yıldır kullanılagelen

Arap yazısının hurufat halinde ilk kez dökülüp basma işleminde uygulandığı kitap oluşuyla Grafik tarihimiz açısından özel bir önem taşımaktadır(Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, 1984 s.33).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasına değin, Osmanlıca'nın Arap alfabesi ile yazılması sırasında karşılaşılan problemleri çözmeye çalışan, hayatı boyunca çeşitli gazete ve dergiler yayımlamış, kitap tasarımları yapmış, hattat, yazar, gazeteci gibi nitelikleriyle çok yönlü bir kişi olan Ebüzziya Tevfik, grafik sanatımızın gelişmesine yardımcı olan diğer bir kişidir (Maden, 1985 s.61).

II. Meşrutiyet'in sağladığı özgürlük ortamında, grafik sanatının günlük uygulamalarda kullanımına ilişkin ilk ciddi girişim 1909 yılında, İlançılık Kolektif Şirketinin olmuştur. Ama kısa bir süre sonra patlayan Balkan ve Birinci Dünya savaşları ve bunların ardından gelen Kurtuluş Savaşı ile ekonomik yapının çöküntüye uğraması Grafik alanındaki filizlenmeyi durdurmuştur (Maden, 1985 s.62).

Kendisini değişen dünyaya uyarlayayan Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünün ardından kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında benimsenen politikalar, çağdaşlaşma ve batıya adaptasyonu ön planda tutmuş ve bu yaklaşım, toplumun yapısında büyük değişiklikler ve yenilikler yaşanmasına neden olmuştur. Ağır borç yükü ve süren savaşlar nedeniyle iyice yoksul düşmüş olan imparatorluk, Türkiye Cumhuriyeti'nin 1923 yılında kuruluşundan itibaren, yeniden yapılanma sürecine girmiş, toplumun yapısını batıya adapte etmeye yönelik devrimler yapılmıştır. Bu devrimlerden grafik sanatı tarihimizi ilgilendiren 1928 yılında yapılan Harf Devrimi'dir.

Türkiye'de sanayileşme çabalarının başlamasıyla artan üretim, grafik tasarım alanına yansımaktadır. Eli Acıman ve arkadaşları Faal Reklâm Ajansını kurarak 1940'lı yıllarda Koç şirketinin tanıtım çalışmalarını yürütmüştür. Latin Alfabesine geçişle birlikte hızlı bir değişim yaşanmış olmasına karşın, hat sanatında geleneksel kaligrafi ustalarının çalışmaları bir süre varlığını sürdürmüştür. Hattat Hamit Aytaç, bu kaligraflardan en önemlisidir. Bu geleneği sürdüren diğer önemli sanatçı Emin Barın'dır. Emin Barın, özellikle Türklerin yaratmış olduğu "divani yazı" (tuğraların stili) ve bugünkü mimarî estetiğe uyan "kufi" yazı stilinde çalışmıştır (Maden, 1980 s.2).

Sanatçı, bu iki çeşit yazıya da çağdaş yorumlar getirmeye çalışmıştır. Mengü Ertel, Şah Faysal Camii düzenlemelerinde Emin Barın'ın hat çalışmalarından yararlandığını anlatmaktadır. Emin Barın yeni yazıyla da düzenlemeler yapmıştır. Örneğin Anıtkabir'de mozoleye giriş kapısının iki yanındaki düzenlemeler ona aittir. Türkiye'de Lâtin Alfabesinin kullanılmasıyla birlikte, bu uygulamayı günü koşullarında başarıyla kullananlar İhap Hulusi Görey, Münif Fehim, Mithat Özar ve Kenan Temizan'dır. Mithat Özar, 1924-27 yılları arasında Beyoğlu'ndaki atölyesinde sinema kapılarına çok büyük boy sinema afişleri yapmış ve Grafik tasarımların resim ile iç içe olduğu dönemde Paris'e gidip resim eğitimi alarak yurda dönmüştür. Grafik tasarım tarihi açısından önemi, 1932 yılında Güzel Sanatlar Akademisi Afiş Atölyesinin başına getirilmiş olmasıdır(Maden, 1980 s.3).

1937'de Güzel Sanatlar Akademisi'nin düzenlemiş olduğu sergide Mithat Özar'ın, Güzel Sanatlar Akademisi sergi afişi ve Florya afişi, akademik ortamda yaratılan ilk sanatsal ve profesyonel afiştir. Bu sanatçılardan diğeri de Türk Grafik sanatının miladı olarak kabul edilen İhap Hulusi Görey'dir(Karamustafa, 2001, s. 14).

İhap Hulusi Görey çeşitli firma ve kurumlara yaptığı afiş ve ilan çalışmalarıyla, Türk Grafik tasarım tarihinde profesyonel olarak grafik tasarımla hayatını kazanan ilk tasarımcı olma hüviyetiyle tasarımcılara ilham kaynağı olmasının yanı sıra 1923 yılında Galatasaray Lisesi sergi salonlarında açtığı afiş sergisiyle bu alanda açılmış ilk serginin sahibi olma onurunu da taşımaktadır (Mülayim, 1999, s. 77). Alfabe kapağı için yaptığı çalışma (Küçük Ülkü'ye okuma öğreten Gazi kompozisyonlu) önemli çalışmaları arasındadır (Merter, 2003, s.46).

Uzun yıllar Tekel Genel Müdürlüğü'nde ressam ve dekoratör olarak çalışan Atif Tuna, grafik sanatı tarihi içinde anılması gereken isimlerden biridir. 1938 yılında Samsun sigarasının amblem ve tüm ambalaj tasarımlarını yapan sanatçı yalnızca bu çalışmalarıyla değil posta pulu ve amblem konularında kazandığı birincilik ödülü ve aldığı mansiyonlarla da tanınmıştır. Münif Fehim ve İhap Hulusi ile aynı kuşaktan olan Atif Tuna, Tekel idaresi için hazırladığı Rize Çayı afişinde, siyah beyaz tekniğiyle yazıyı 1960'lı yıllara göre çok daha iyi çözümlenmiştir. Tekel için yaptığı likör afişi de başarılı afişlerdendir. Ayrıca Akbank için yaptığı afişte ışık gölge kullanılarak siyah beyaz çalışmada etkili bir sonuca ulaşılmıştır. Öncü nitelikteki grafik tasarımcılarımızdan biri de Kenan Temizan'dır. 1920'li yıllarda Berlin Güzel Sanatlar Akademisini bitiren, aynı yıllarda Süsleme Sanatları Okulunda çalışan Kenan Temizan Almanya'da büyük film şirketlerinde (Ufa ve Tobis) afişler

yapmıştır. 1943 yılında Türkiye'ye dönerek, Akademide dekorasyon ve tekstil alanında çalışmaya başlamıştır. Kenan Temizan, afişlerini foto-grafik tekniklerle ve figüratif yaklaşımlarla üretmiştir. Hızla gelişen basım teknolojisi tasarımcıya yeni olanaklar sunmuştur. Kenan Temizan, güçlü deseni, renkçi yaklaşımı, seçkin kompozisyon anlayışı, ritmik, akıcı tipografi kullanımıyla çalışmalarında çağdaş dili yansıtmayı başarmıştır (http://programlar.meb.gov.tr/program_giris/yaklasim_2.htm).

Kenan Temizan 1951 yılında NATO'nun açtığı uluslar arası afiş yarışmasında üçüncülük ödülü almıştır. Yine 1200 kişinin katıldığı Avrupa Birliği Afiş Yarışması'nda da birincilik ödülü kazanmıştır. Temizan, Almanya'daki uygulamalarının kazandırdığı ustalıklarla ülkemizde yaşanan tipografi sıkıntılarını aşmıştır. 1950'li yıllarda Selçuk Önal, Mesut Manioğlu, Fikret Akgün çalışmalarıyla grafik, İstanbul ortamında etkili olmuşlardır. Mesut Manioğlu, 1946 yılında Birleşmiş Milletler, 1952 yılında Basın Yayın ve Turizm Bakanlığı, 1954 yılında Yapı Kredi Bankası ödülleri almıştır. 1981 yılında Grafikerler Meslek Kuruluşunun 1. Grafik Ürünler Sergisi'nde afiş alanında birincilik, broşür alanında ikincilik ödülleri almıştır. 1968-1970 yılları arasında Varşova'da Afiş, Brno'da Grafik Sanatlar, Listovel'de (İrlanda) III. Uluslar Arası Poster Bienali'ne katılmıştır. Yapıtları Willanow, Afiş Müzesi'ne kabul edilen sanatçının İngiltere'de "Modern Pullicity" adlı yayında çalışmaları yer almıştır. (Maden, 1980, s. 45)

Tasarımlarında buluş yaparak anlatımı güçlendiren Mesut Manioğlu, ikinci kuşak tasarımcılar arasında yer almıştır. Tipografiyi yalın bir etkiyle ve figürün simgelediği hedef kitleyle bütünleştirmekte, anlamı ve mesajı yalınlaştırarak iletmiştir. Afişlerinde resimleme tekniklerini çalışmıştır. Tasarımcı, yalınlığı kimi zaman afişlerinde amblem gücüne ve sadeliğine indirgemektedir. Mesut Manioğlu'nun çalışmalarında Fransız afiş sanatının etkileri görülmektedir.

1956 yılından sonra Güzel Sanatlar Akademisindeki Afiş Atölyesi. Grafik Bölümü olarak tanımlanmıştır. Bu dönemde Akademiyi bitirenler Mengü Ertel, Yurdaer Altıntaş gibi tasarımcılar artık "grafik sanatı" kavramından söz etmekte, bu alanda çalışmaları anlatırken "grafik sanatçısı" kavramını kullanmaktadır. Geleneksel boyama tekniklerinin ve özgün baskı tekniklerinin çokça kullanılmasından, ayrıca Orta ve Kuzey Avrupa etkisinden olması, uzun yıllar "grafik sanatlar" kavramı, basın, yayın ve sergi ortamlarında geçerli olmuştur. 1957 yılında kurulan İstanbul Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulunun eğitim kadrosu Federal Almanya, Avusturya ve Japonya'dan getirilen on beş uzman eğitimciden oluşmuştur. 1961

yılında ilk mezunlarını veren okulda, özel sektörle daha cesur bağlar kuracak olan profesyonel sanatçılar yetiştirilmesi amaçlanmıştır. 1958 yılında Fikret Akgün Fransa'dan dönmüştür (Maden, 1980, s. 6).

Fransa'da Paul Colin'in atölyesinde beş yıl çalıştıktan sonra dönmüştür. Fransız etkisinde çalışmalar yaparak profesyonel ortamı zarif çalışmalarıyla etkilemiştir.

Mengü Ertel ve Yurdaer Altıntaş, tiyatroyla kurdukları yakın iletişimle grafik tasarımların içeriğini zenginleştirmişlerdir. Açtıkları sergiler alanın profesyonelleştiğini, sorunlarının da bu bağlamda gündeme geldiğini göstermektedir. Bu dönemin tasarımlarında geleneksel kültür ve birikim modern yorumlara ulaşmakta, sanatçılar yurt dışındaki sergilere, yarışmalara katılmakta, beğeni toplamaktadır (Maden, 1985, s. 61).

1960'lı yıllarda Grafik sanatı üstünde, Polonya, Almanya ve Avusturyalı sanatçıların etkisi de yadsınamaz. Bu yıllarda tipografi kullanımındaki problemler de çözümlenmeye çalışılmış ve özgün anlatım biçimleri denenmiştir. O yıllarda daha çok ürün veren sinema endüstrisindeki düzeyin, bilinçli ve entelektüel bir yapıya ulaşamaması yüzünden tiyatro verimli bir yaratım alanı olmuştur. Bu dönemde usta grafik tasarımcılarının tiyatro alanına yönelmesi, bu alanda tanıtım ve duyuru gereksiniminin hissettirilmesinden ve bu duyarlılığın kabul görmesinden kaynaklanmaktadır. Afiş çalışmaları ve reklam grafiği sürerken 1960'lardan sonra yayıncılık çalışmaları da hız kazanmaktadır. Basım alanındaki gelişmeler kitap kapağı tasarımına da yansımıştır (Maden, 1980, s. 7).

Sait Maden, Erkal Yavi gibi tasarımcılar tipografi konusunda bir estetik düzey tutturulmasında ısrarlı olmuşlardır. Sait Maden yayıncılıkta grafik tasarımının yerini kabul ettirmek için gösterdiği ısrarlı çabasıyla öne çıkmaktadır. Bu konuda "Türk grafik tasarımı"nın yaratma çabaları da dikkat çekmektedir. Geleneksel kültürümüzle bağlantı üzerinde durmakta bu yaklaşımlarla çağdaş, modern ve kimlikli yorumlar yapabileceğimizi vurgulamaktadır. Görüşlerini, "Kitap kapağı, kitabın yüzüdür, çehresidir. Öyle bir çehre ki, konuşmadan kitabın kişiliğini, özünü aktarabilmelidir. Hem görsel, hem de içerik olarak kişiyi yakalayivermelidir. Kitabı okutmalıdır... Ve belki de en önemlisi çok geniş kitlelere ulaşabildiği için, eğitmelidir de. Bu yüzden belli bir kesimle değil herkesle iletişim kurabilmelidir..." sözleriyle açıklayan Erkal Yavi de, çalıştığı kitap kapaklarında içerik ve biçim ilişkisinin çok iyi kurulmuş olması problemine yoğunlaşmıştır. (http://cumhuriyet.kulturturizm.gov.tr/default_tr.asp?belgeno=48996).

1970'lerdeki önemli gelişmelerden birisi de televizyon alanıdır. Bu alanda özel uzmanlık almamış olmalarına karşılık kimi tasarımcı ve kuruluşlar bu alandaki gereksinimler üzerine çalışmalarını yeni bir alan olan televizyon grafiğine yönlendirmişlerdir. (Maden.1980 s.9)

Bu konuda Mengü Ertel programlarda danışmanlık yaparak, kurum kimliğine ilişkin tasarımlarıyla, Abdullah Taşçı da TRT'ye logo çalışmaları yaparak özel ilgi duyduklarını göstermişlerdir. Ayrıca Bülent Erkmen televizyon grafiğinde başarılı işler yapmıştır.1971 yılında Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulunun Grafik Sanatlar Bölümünün açılması da önemli olgulardan birisidir. Bu bölüm grafik tasarım olgusunun analizini yaparak çağdaş gelişmeleri uygulama alanlarına aktarmayı amaçlamıştır.(Erkmen. 1995)

Grafik Tasarım kavramı tüm dünyada kullanılırken, Türkiye'de bu kavram hâlâ tartışmalıdır. Ancak, giderek daha çok yandaş bulan grafik tasarım kavramının ifade ettiği üretim süreci, artık reklâm ajanslarında ve akademik ortamlarda gerçekleşmektedir. Uluslar arası gelişmeleri izleyen, küreselleşen dünyanın iletişimde ulaştığı boyutlara uygun olarak, ulusal yorumları evrensel sentezlere ulaştıran tasarımcılarla gelişmektedir. Bu alanda akla gelen diğer önemli isimler: Aydın Erkmen, Savaş Çekiç, Şahin Aymergen, Haluk Tuncay, Leyla Uçansu, Hamdi Giray Koyuncu, Hakkı Mısırlıoğlu, Uğurcan Ataoğlu, Zeynep Ardağ, Mesut Kayalar, Serdar Benli, Murat Dorkip'tir. Bu tasarımcılar reklâm ajanslarında çalışarak grafik tasarım ortamına önemli yapıtlar üretmişlerdir. Grafik Tasarımındaki diğer önemli gelişme de tasarımların dijital ortamlarda gerçekleşmesidir. Bilgisayar destekli tasarımlar, yazılım programlarıyla çok boyutlu, değişik ve yeni anlatım olanaklarına ulaşmıştır. (Erkmen, 1985, s.26)

Son gelişmeler internet ortamında gerçekleşmekte; ortamın özelliklerine uygun yazılımlarla tasarımlar oluşturulmakta, iletişim sanal ortamlar taşınmaktadır. Bu ortamda kullanılan yazılımlar ve onları destekleyen efektler, benzer etkiler ve sonuçlar yaratmak tehlikesini de birlikte getirmektedir. Bunun aşılması ve sıradan olandan uzaklaşma ise güçlü konseptlerin yaratılmasıyla olanaklıdır. Bu konudaki gelişmeler kavramları da değiştirmekte, alanın etkinliklerini yalnızca grafik tasarım ya da tasarım kavramı karşılayamamaktadır. Bu alanda medya plânlaması, iletişim tasarımı, görsel iletişim, sanal gerçeklik, bilgisayar destekli tasarım ve bilişim vb. kavramlar grafik tasarım alanına girmektedir.

Küreselleşen 21. yüzyıl yaşamında; 24 saat boyunca çevremiz binlerce mesaj ve bir o kadar da imgeyle sarılmış durumda. Duvarlar boyunca afişler, billboardlar, tanıtım kampanyaları, pankartlar, promosyon eşyaları, paketlenmiş ürünler, faaliyet raporları, mesajlara dikkati çeken, özendirici, tasarımlanmış ürünler akıl çelmektedir. Her biri, bizi bir şekilde mutlu etmek, statü kazandırmak, kendimizi bir başka türlü hissetmemizi sağlamak için yarış içindeler. Bize farklı bir yaşam vaat eden, haz almamızı, doyuma ulaşmamızı, rahat etmemizi sağlayan, yaşamımızı kolaylaştıran bu nesnelere, objelere, işaretlere, yarattıkları atmosferle bize de bir imaj ve kimlik kazandırmakta, yeni yaşantı biçimleri önermektedirler.

2.4.1. Grafik Tasarım Programının Temel Yaklaşımı

Bilgideki değişim ve gelişim, öğrenci profilinin de eğitim sürecinde değişime uğramasına etki etmektedir. Günümüz öğrenci profili, bilimsel ve akılcı düşünme becerisine sahip, araştırmacı ve sorgulayıcı, bilgiyi ezberleyen değil bilgiye ulaşabilen, bu bilgiyi kullanıp paylaşabilen, iletişim kurma becerilerine sahip, teknolojiyi etkin bir şekilde kullanabilen, kendini gerçekleştirmiş ve bunun yanı sıra insanlığın ortak değerlerini de sahiplenmiş, yaratıcı, üretken, takım çalışmasına yatkın, öğrenmeyi öğrenmiş ve yaşam boyu öğrenmeyi benimsemiş bireyler olarak tanımlanabilir.

Öğrenci profilindeki değişim eğitim, öğretim sürecinde okula da yeni anlamlar yüklemektedir. “Öğrenci Merkezli Eğitim”, “Öğrenci Merkezli Okul” kavramları bu değişim ve gelişimin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Öğrenci merkezli eğitimin temel hedefi öğrenciyi merkeze alarak, birey olarak kendisinin ve sistemin ihtiyaç duyduğu değişim sürecini başlatmaktır. (MEB Ortaöğretim Grafik Tasarım Programı)

Günümüzde bireylerden, doğru kararlar alıp uygulamaya geçmesi, yaratıcı düşünmesi, problem çözme yeterliğine sahip olması, öğrenmeyi öğrenmesi, ekip çalışmasına yatkın olması ve kendi kendini yönetebilmesi beklenmektedir. Öğrenci merkezli eğitim, öğrenmeyi öğrenmenin esas olduğu, her öğrencinin farklı zaman, tür ve hızda öğrenebileceğini benimseyen, düşünme becerilerini geliştirmenin yaratıcı düşüncüyü geliştirdiğini kabul eden bir yaklaşımdır.

Öğrenci merkezli eğitimin öğrenci ve öğrenme süreci açısından aşağıdaki on iki ilkesi ortaya konulmuştur (http://denizli.meb.gov.tr/mlkurs/_private/ome/02omeum.htm).

1. Öğrenmeyi öğrenmek esastır.

Öğrenme sürecinin doğası olarak öğrenme, bireyin kendi algıları, düşünceleri ve duygularından süzerek edindiği bilgi ve deneyimlerden anlamı keşfetmesi ve

yapılandırması sürecidir. Bu nedenle, öğrenci merkezli eğitimde öğrenmeyi öğrenmek esastır.

2. Her öğrenci öğrenebilir.

Her öğrenci, elde ettiği verilerden bir anlam yaratmak, bunu gözden geçirmek ve diğerleri için anlaşılır hâle getirmek üzere çaba gösterir. Bu nedenle, öğrenci merkezli eğitimde her öğrenci öğrenebilir olarak kabul edilir.

3. Her öğrenci öğrenirken eski ve yeni bilgiler arasında özgün bağlantılar kurar.

Bilginin yapısı gereği her öğrenci daha derin bir anlama etkinliğini yapılandırmak için eski ve yeni bilgileri arasında özgün bağlantılar kurar. Bu nedenle, öğrenci merkezli eğitimde her öğrencinin yeni bilgi ile eski bilgileri arasında bağlantılar kurmasına önem verilir.

4. Düşünmeyi öğrenmek sorgulayıcı ve yaratıcı düşünceyi geliştirir.

Öğrenci, nasıl düşüneceğini plânlayıp, gözlemleyip, değerlendirerek, sorgulayıcı ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirir. Bu nedenle, öğrenci merkezli eğitimde her öğrencinin düşünmeyi öğrenmesine öncelik verilir.

5. Başarabilme duygusu içsel güdülenmeyi sağlar.

Öğrencinin kontrol düzeyi, sorumluluk duygusu, hedefleri, ilgi alanları, yeterlilikleri ve beklentileri başarıma güdüsünü besleyen etmenlerdir ve güdüleme öğrenmeyi etkiler. Bu nedenle, öğrenci merkezli eğitimde her öğrencinin motivasyonuna önem verilir.

6. Öğrenme olumsuz deneyimlerle engellendiğinde zorlaşır.

Her öğrenci doğal bir öğrenme eğilimine sahiptir. Bu eğilim olumsuz deneyimlerle engellendiğinde öğrenme zorlaşmaya başlar. Bu nedenle, öğrenci merkezli eğitimde her öğrencinin başarabilme deneyimini yaşaması için onların bireysel farklılıklarını dikkate alan fırsatlar yaratır (MEB Ortaöğretim Grafik Tasarım Programı).

7. Merak, yaratıcılık ve kompleks düşünmeyi harekete geçiren ödevler öğrenciyi daha zorlarını başarabilmeye güdüler.

Merak, yaratıcılık ve kompleks düşünmeyi harekete geçiren, güdü artırıcı ve öğrenmeyi öğrenmeye yönelik ödevler öğrenciyi giderek zorlaşan ödevler yapmaya güdüler. Bu nedenle, öğrenci merkezli eğitimde ödevler her öğrencinin başarabilme deneyimini yaşaması için yaratılacak fırsatlardan biri olarak görülür.

8. Her öğrenci farklı zamanda farklı türde ve farklı hızda ilerleyerek gelişir.

Öğrenmenin gelişimsel doğasına bağlı olarak her öğrenci farklı zamanlarda, farklı gelişim adımları boyunca ilerleyerek gelişir. Bu nedenle, öğrenci merkezli eğitimde

öğretim etkinliklerinin ve ortamlarının plânlanmasında farklı öğrenme türleri ve hızları dikkate alınır.

9. Farklı özelliklerdeki öğrencilerin birbirleri ile etkileşimi öğrenmeyi kolaylaştırır.

Farklı özgeçmiş, ilgi ve değerlere sahip bireylerin birbirleri ile etkileşimi, öğrenmeyi kolaylaştırır. Bu nedenle, öğrenci merkezli eğitimde işbirliğine dayalı öğrenme gibi grup çalışmalarını ön plâna çıkararak öğretim stratejilerine ağırlık verilir.

10. Öğrenciler arasındaki olumlu ilişkiler öğrenmeyi artırır.

Öğrencilerin birbirine destek olması, ilgi ve saygı göstermesi gibi olumlu ilişkiler öğrenmeyi artırır. Bu nedenle, öğrenci merkezli eğitimde grup çalışmaları ve sosyal etkinlikler öğrenciler arasında olumlu ilişkilerin geliştirilebilmesi için yaratılacak fırsatlar olarak görülür.

11. Her öğrenci öğrenmeye karşı farklı yetenek ve eğilime sahiptir.

Her öğrenci kalıtsal olarak taşıdığı genler ve çevresel etmenlerin bir araya gelmesi ile şekillenir ve bu nedenle öğrenciler öğrenmeye karşı farklı yetenek, tercih ve eğilimlere sahiptir. Bu nedenle, öğrenci merkezli eğitimde bu farklılıklar dikkate alınarak öğretim etkinlikleri çeşitlendirilir ve teknoloji ile desteklenir.

12. Her öğrenci yeni bilgileri kendi kalıplarına göre kavrayıp benzersiz bir anlama yaratır.

Her öğrenci yeni fikirleri inanç, anlama, yorumlama ve tutum süzgeçlerinden geçirerek işler ve benzersiz bir anlama yaratır. Bu nedenle, öğrenci merkezli eğitimde ölçme ve değerlendirme çalışmalarında her öğrencinin gelişiminde gösterdiği ilerleme dikkate alınır. Öğrenci merkezli eğitim yaklaşımını temel alan etkili bir öğrenmenin gerçekleşmesi sonucu öğrencilerde; merak uyandırma ve plânlama, araştırma ve keşfetme, çözümlenme ve derinleştirme, paylaşma ve yaşantıya uygulama basamaklarını özümseyerek yaşamlarının her aşamasında bilgiyi kullanma becerilerinin gelişmesi beklenmektedir. Öğrenci merkezli eğitim öğrenciyi merkeze alır ve bu nedenle öğretmen çok önemlidir. Çünkü öğretmen, öğrencideki değişimi ve gelişimi destekleyen en önemli kişidir.

Öğrenci merkezli eğitimde öğretmen;

- Açık fikirlidir.
- Çağdaştır.
- Yenilikleri takip eder.
- Öğrencileri için eğitim ortamını en iyi şekilde hazırlar.
- Eğitim teknolojilerini etkin olarak kullanır.

• Öğrencilerinin bireysel farklılıklarını dikkate alır ve onların ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılar (<http://uretim.meb.gov.tr/EgitekHaber/s84/yazarlar/Oguz.htm>).

Öğretmenler bütün öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırmak için gerekli koşulları oluşturmalıdır. Nitekim öğretmenin oluşturduğu sınıf ortamının öğrencinin öğrenmeye karşı

tutumunda ve güdülenmesinde etkisi büyüktür. Aynı şekilde öğrenci merkezli eğitimde yönetici, öğretmen, öğrenci, aile, okul çalışanları ve çevre süreç içerisinde önemli bir yer alır. Eğitim ile ilgili sorunların çözümlenmesi için okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin, ailenin eğitim içerisinde etkin bir biçimde görev alması beklenmektedir. Ailenin, çocuğun eğitime katılımı; okula giderek, okulda yapılan etkinliklere aktif olarak katılarak, çocuğa zihinsel olarak uyarıcı ortamlar hazırlayarak ve bilişsel gelişimi için anlamlı materyaller sağlayarak gerçekleştirilir.

Geliştirilen Grafik Tasarım dersi öğretim programında konular, öğrencilerde tasarım bilinci oluşturacak nitelikte ele alınmış, program öğrenme alanları, kazanımlar ve öğretim etkinliklerine dayalı olarak düzenlenmiştir. Programda bilgi, beceri, değer ve tutum açısından denge gözetilmiş, öğrenme-öğretme sürecinde öğrencinin yaşantıları dikkate alınmıştır.

Program sadece sınıf içi değil sınıf dışı etkinlikleri de kapsamaktadır. Program yaklaşımı; öğrenme-öğretme süreçleri, ölçme-değerlendirme metotları ile öğretmen ve öğrencinin rolüne bakış açısından ve ortaya koyduğu aktif sınıf kültürüyle yeni bir yaklaşımı kapsamaktadır.

Grafik Tasarım dersi öğretim programında kazanımlar; birçok zihinsel beceriyi vurgulamakta, öğrenme süreçlerinde ise aktif öğrenme yöntemlerinin ve öğretimsel işlerin kullanımını gerektirmektedir. Programda bu yöntemlerin kullanıldığı örnek etkinliklere yer verilmiştir. Öğretmenler programda önerilen etkinliklerin yanı sıra kazanımlarda öngörülen bilgi, beceri, değer ve tutumları kazandırmada farklı etkinlikler de planlayıp uygulayabilirler. (MEB Ortaöğretim Grafik Tasarım Programı)

2. 4. 2. Programın Yapısı

Grafik Tasarım Dersi Öğretim Programı, genel amaçlar, temel beceriler, değerler ve tutumlar, öğrenme alanları, kazanımlar, etkinlik örnekleri ve açıklamalardan oluşmaktadır.

Genel Amaçlar

Bu program öğrencilerin;

- Grafik sanatların, sanat dalları içindeki yeri ve önemini tespit etmelerini,
- Grafik sanatlar ile plâstik sanatları karşılaştırmalarını,
- Grafik sanatların toplumsal yaşamdaki yerini değerlendirmelerini,
- Grafik sanatlarda anlatım, teknik, estetik ve işlevsellik kurallarına ilişkin temel beceriler geliştirmelerini,
- Çağdaş sanat felsefesinde, grafik sanatların uygulama teknik ve yöntemlerini kazanmalarını,
- Grafik sanatların ekonomideki yerini sorgulamalarını,
- Grafik sanat çalışmalarında kompozisyon, renk, uyum, yazı ile ilgili çalışmalar yapmalarını,
- Atatürk'ün sanat ve sanatçıya verdiği önemi yorumlamalarını,
- Şablon baskı, monotipi baskı, yüksek baskı ve çukur baskı tekniği ile özgün çalışmalar yapmalarını,
- Tanıtım grafiğine yönelik özgün çalışmalar yapmalarını,
- İletişim grafiğine yönelik özgün çalışmalar yapmalarını,
- Dijital grafik tasarımının diğer sanat dalları içindeki yeri ve önemini tespit etmelerini,
- Grafik sanatlar eğitimi yoluyla Türk toplumunun sosyo-kültürel gelişimine katkıda bulunmalarını,
- Çalışmalarında zamanı verimli kullanma alışkanlığı kazanmalarını,
- Bireysel ve grup çalışmalarında sorumluluk bilinci geliştirmelerini, amaçlamaktadır.

Temel Beceriler

Günümüz eğitim ve öğretim anlayışında bilgiyi olduğu gibi almak yerine, bilgiyi bulma, kullanma ve bilgiyi yapılandırma ön plana çıkmıştır. Beceri, öğrencilerde, öğrenme sürecinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan kabiliyetlerdir. Bu program ortak becerileri kazandırmanın yanında, alana özgü olarak geliştirilen becerileri kazandırmayı da amaçlamaktadır. Bu beceriler aşağıda gösterilmiştir. Bu becerilere, üniteler göz önünde bulundurularak, doğrudan verilecek

beceri olarak programda yer verilmektedir. Grafik Tasarım dersi öğretim programında yer verilen ortak becerilerin yanında grafik tasarım alanına ait alt becerilerin kazandırılması da esas amaçlardan biridir. Grafik tasarım alanında belirlenen beceriler; öğrencilerin yaşamlarında ve mesleklerinde kullanabilecekleri nitelikte belirlenmiştir. Bu beceriler; taslak oluşturma, teknik uygulama, yazı-resim ilişkisi kurabilme, konu algılama, sanatsal düzenleme, özgün teknik geliştirme, bilgi toplama, yaratma ve bulma, düşünsel estetiğe ve derinliğe sahip tasarımlar yaratma becerisi ve teknolojiyi kullanma becerisidir. Grafik tasarım dersi konularının hemen hemen hepsinde farklı düzeylerde kullanılabilen bu beceriler, öğrenme alanlarında kazanımların içeriğinin gerektirdiği şekilde, kazanımlara entegre edilerek verilmiştir. Bu şekli ile öğretim sürecinde kazanımın gerektirdiği beceriler kazanımla birlikte verilmelidir.

Programla ulaşılmaması beklenen ortak beceriler şunlardır:

- Eleştirel Düşünme
- Yaratıcı Düşünme
- İletişim
- Araştırma-Sorgulama
- Problem Çözme Becerisi
- Bilgi Teknolojilerini Kullanma
- Girişimcilik
- Türkçe'yi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma

(http://programlar.meb.gov.tr/program_giris/yaklasim_2.htm)

Programla ulaşılmaması beklenen alana özgü beceriler ise şunlardır:

Taslak Oluşturma Becerisi

Görselleştirmenin ilk basamağı olan taslaklar, yaratıcı düşünceleri yalınlaştırarak aktaran görsel notlar ya da karalamalardır. 11. ve 12. sınıflarda uygulama gerektiren tüm çalışmalarda, görsel zenginliğe ulaşılması amacıyla taslak oluşturma becerisinin kazandırılması gerekmektedir.

Teknik Uygulama Becerisi

Özellikle “özgün baskı resim” çalışmalarında başarılı ürünler elde etmek amacıyla, uygulatılacak olan baskı tekniklerinin doğru ve tam kavratılmış olması gerekmektedir. Bu nedenle 11. sınıfta malzeme ve teknik donanımla tanışacak olan öğrencilerin ürün elde etme aşamasında, teknik uygulama becerisinin tam olarak geliştirilmesi gerekmektedir.

Yazı – Resim İlişkisi Kurabilme Becerisi

Grafik tasarımı diğer plastik sanatlardan ayıran en önemli farklardan biri de mesaj verme kaygısıdır. Tasarım yüzeyinde mesaj vermeye dayalı olarak tipografik düzenlemelerden faydalanılmaktadır. Tipografide temel harf biçimleri ve yazı çeşitleriyle, harfin anatomik yapı ölçüleri ve yüzey tasarımları ele alınmaktadır. Bu bağlamda özellikle 11. sınıf “tipografi” konuları içerisinde yazının resimle ilişkilendirilmesi söz konusudur. Yazı - resim ilişkisi, grafik tasarım dersinin genel yapısında sürekli kullanılacak olan bir yapı olduğundan, beceri kazanımının tam olması gerekmektedir.

Konu Algılama Becerisi

Tasarım çalışmalarında konu tek başına bir şey ifade etmez, ancak sonuca ulaşmak için öz ve biçim ilişkisini “konu” ortaya çıkarmaktadır. Tasarımda konu, öğrencinin düşünce aşamasında ortaya koyduğu beyin fırtınası olarak da kabul edilir. Tasarımın bir amaca hizmet etmesi esas olduğuna göre, önce tasarıma temel teşkil edecek olan konunun iyi belirlenmesi gerekmektedir. Özellikle tanıtım, kurumsal kimlik çalışmaları ve afiş tasarımlarında beyin fırtınası yöntemiyle, öğrencilerin konu üzerinde hâkimiyet kurmaları sağlanmalıdır (Meb Ortaöğretim Grafik Tasarım programı).

Konu algılama becerisi, 11.ve 12. sınıf öğrencilerinin, grubu dinleyebilme, fikir edinebilme ve yaratıcı yeni yaklaşımlar oluşturabilmeleri açısından, ulaşılmaları beklenen bir beceridir.

Sanatsal Düzenleme Becerisi

Bu beceri kompozisyon çeşitlerini, sanatsal düzenleme öge ve ilkelerini kapsamaktadır. Diğer alan derslerinde sanatsal düzenleme öğelerini tanıyan öğrenciler 11. ve 12. sınıfta “grafik tasarım” dersi kapsamındaki konularda da sanatsal düzenleme öge ve ilkelerini kullanacaklardır.

Konu dâhilinde tasarımın ve ifadenin, sanatsal düzenleme becerisiyle aktarılması gerekmektedir.

Özgün Teknik Geliştirme Becerisi

İki boyutlu çalışmaların salt bilindik boya tekniklerinin (yağlıboya, suluboya, pastel boya vb) dışında atık malzemelerin de bir araya getirilerek sanatsal düzenlemeler yapılabileceği fark ettirilmelidir. Bu bağlamda 11. ve 12. sınıfta yaratıcı tutumlar ile özgün tekniklerin geliştirilmesine olanak tanınmalıdır. Kendini ifade etmede çeşitlilik oluşturma açısından özgün teknik geliştirme becerisinin kazandırılması gerekmektedir.

Bilgi Toplama Becerisi

Yapılacak tasarımda bir hareket noktası bulabilmenin tek yolu konu hakkında mümkün olduğunca çok bilgi toplayabilmektir. Bir tasarım faaliyeti içinde; kütüphane, internet, basılı medya malzemeleri, basımevi, dizgi ve kâğıt fabrikalarına danışma gibi temel bilgi toplama yöntemleri bulunmaktadır. Farklı kaynaklardan toplanacak bilgiler yaratıcılığa ve araştırmaya yeni boyutlar getirecektir (Becer, E. 2005).

Düşünsel Estetiğe ve Derinliğe Sahip Tasarımlar Yaratma Becerisi

Yaratıcı bir kişi, üzerinde çalıştığı kavramı görselleştirmek ya da ona yeni bir biçim kazandırmak için algı ve sezgiye dayalı birikimini devreye sokar. Çizdiği, boyadığı ve kompozisyonunu hazırladığı tasarım için farklı ve daha önce denenmemiş yaklaşımlar oluşturmaya çalışır. Öğrencilerin özellikle 12 sınıfta görecekleri konuların işlenişinde bu beceriye ihtiyaçları olacaktır.

Sürekli olarak daha fazla olasılık arasından seçim yapmaya kendini özendirmek ve tasarımın kalitesini arttırmak amacıyla var olan becerilerini kullanması gerekmektedir. Öğrencinin var olan kalıpların dışına çıkabilmesi ve bir ürünün ve ya hizmetin avantaj olabilecek özelliklerini bulabilmesi için yaratma ve bulma becerisinin geliştirilmesi gerekmektedir. Yapılan bir tasarımın akılda kalıcılığı ve hissettirdikleri çok önemlidir. Bir ürünün ya da hizmetin benzerleri arasında tercih edilmesi, o tasarımın düşünsel estetiğine ve derinliğine bağlıdır. Özellikle afiş, kitap kapağı ve illüstrasyon gibi çalışmalarda çok daha belirgin bir şekilde ortaya çıkan bu noktalar düşünsel estetiğe ve derinliğe sahip tasarımlar yaratma becerisiyle, seçilmiş bir hale gelmektedir. (MEB Ortaöğretim Grafik Tasarım Programı)

Teknolojiyi Kullanma Becerisi

Dijital tasarım, grafik tasarım dersinin 12. sınıf konularında karşımıza çıkmaktadır. Konu anlatımları direkt olarak bilgisayar ortamlarında, ilgili bilgisayar yazılımlarında (Photoshop, FreeHand, CorelDraw vb.) yapılmalıdır. Bu yazılımların teknik bilgilerinin kullanım başarısı, tasarımı doğrudan etkilemektedir. Hazırlanmış olan taslak ve beyindeki imgelerin görsel bir yüzeye yansıtılabilmesi için teknolojiyi kullanma becerisi gerekmektedir (MEB Ortaöğretim Grafik Tasarım Programı).

Öğrenme Alanları

Öğrenme alanı; birbiri ile ilişkili beceri, tema, kavram ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden yapıdır. Grafik Tasarım dersi öğretim programı“öğrenme alanı” adı altında organize edilmiş yapılardan oluşmaktadır. Öğrenme alanları, programda öngörülen bilgi, beceri, kavram, değerler ve tutumların sistematik bir şekilde ilişkilendirildiği konu alanlarından oluşmaktadır. Bu anlamda öğrenme alanlarına ilişkin program tablosu, kazanımları, örnek etkinlikleri ve gerekli açıklamaların yapılacağı sütunları içeren üç ana bölümden oluşturulmuştur. Programda içeriği belirleyen genel çerçeve, grafik tasarım eğitiminin içerik ve amaçlarına uygun bir şekilde organize edilmiştir. Öğrenme alanlarında sınıf düzeyine göre belirlenen kazanımlar ardışık ve bir bütün oluşturacak şekilde düzenlenmiştir.

Grafik Tasarım dersi iki öğrenme alanı çerçevesinde yapılandırılmıştır.

I - Grafik Tasarımın Temelleri

II - Grafik Tasarım Teknikleri

I – Grafik Tasarımın Temelleri

Bu öğrenme alanı “Grafik Tasarım Dersi”nin tanıtımı ve temel tasarım bilgilerinin verildiği başlangıç noktasıdır. Grafik sanatların ne demek olduğu, tarihi, diğer plastik sanatlardan farkı, Türkiye’de ki gelişimi, grafik sanatçıları ve ürünleri hakkında ki bilgiler, daha çok öğrenciler tarafından yapılacak olan araştırmalarla sağlanacaktır. Öğretmen, öğrencilerin kaynak araştırmalarına yön vererek gerekli noktalarda kendi hazırladığı görsel materyallerle desteklemelidir.

Grafik Tasarım dersinin bütünsel yaklaşımına uygun olarak tüm konuları ve etkileşimleri vurgulayacak biçimde belirlenmiş iki öğrenme alanından biri olan, “Grafik Tasarımın Temelleri” öğrenme alanı, içeriği açısından “Grafik Tasarım Teknikleri” öğrenme alanının konu ve temaları ile entegre durumdadır. Bu nedenle

diğer öğrenme alanı altında belirlenen kazanımlar geliştirilirken, söz konusu öğrenme alanının içeriği uygulamalarla ilişkilendirilmiştir. Bu öğrenme alanı 11. ve 12. sınıfta, aynı amaç altında farklı konu başlıkları şeklinde hazırlanmıştır. Grafik tasarım konularına tarihi bakış, güncel takip ve tasarımın sanatsal oluşumu bu öğrenme alanının kapsamına girmektedir.

Öğrencilerde bu yeterliliklerin oluşabilmesi için etkinlik ve açıklamalar kısmında çeşitli konulara ve uygulamalara yer verilmiş, ancak grafik tasarım literatürünün çok geniş olması nedeniyle yer verilemeyen diğer konu ve uygulamalar için öğretmene seçme özgürlüğü de bırakılmıştır (MEB Ortaöğretim Grafik Tasarım Programı).

I I– Grafik Tasarım Teknikleri

“Grafik Tasarım Teknikleri” Grafik Tasarım dersi öğrenim alanlarından ikincisidir. Bu öğrenme alanı, özgün baskı teknikleri ve bilgisayar destekli tasarım tekniklerini içermektedir. İlk öğrenme alanındaki mevcut konu ve uygulamaların zemin oluşturduğu süreçte edinilen bilgilerin daha çok uygulamaya döküldüğü bir öğrenim alanıdır. Tasarım oluşturma sürecinde edinilmiş bilgilerin ve imge durumundaki tasarımın, somutlaşabilmesi için uygulanması gerekli bir takım teknikler söz konusudur. Bu öğrenme alanında öğrenci, bir çok özgün baskı tekniğini ve dijital tasarım yaratma tekniklerini öğrenecektir. Edinilen bilgilerin kalıcı olabilmesi açısından teknik bilgiler belli bir amaca ve sıraya göre hazırlanmıştır.

Grafik Tasarım Teknikleri öğrenme alanındaki ünitelerde bulunan konuların, uygulama sürelerinin çok uzun olması nedeniyle ancak bazılarına yer verilmiştir. Gerek özgün baskı tekniklerinin, gerekse ilgili bilgisayar yazılımlarının çeşitliliği nedeniyle öğretmene seçme özgürlüğü de bırakılmıştır. Programda verilen etkinlikler birer öneri niteliğindedir. Öğretmen, bu etkinlikleri aynen kullanabilir veya ekleme ve çıkarmalar yapabilir. Bunun dışında başka etkinlikler de geliştirebilir (MEB Orta Öğretim Grafik Tasarım Programı).

Etkinlikler, öğrenci merkezli ve öğrenme sürecinde öğrencinin etkin bir rol üstlenmesini sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Örneğin, öğrencinin sadece okuyarak veya öğretmeni dinleyerek bilgi edinmesi veya beceri geliştirmesi yerine; sınıfta arkadaşlarıyla tartışarak, görüşlerini açıklayarak, sorgulayarak, başka arkadaşlarına aktararak öğrenme sürecine etkin olarak katılması amaçlanmaktadır. Öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenlerle karşılıklı iletişime ve etkileşime girmelerini,

birbirlerine açık uçlu ve anlamlı sorular sormalarını, araştırma yapmalarını sağlayıcı etkinliklere yer verilmiştir (MEB Orta Öğretim Grafik Tasarım Programı).

2. 4. 3. Programın Uygulanmasına İlişkin İlke ve Açıklamalar

1. Grafik Tasarım dersi öğretim programında, belirlenmiş kazanımların öngördüğü bir içerik sınırlaması söz konusudur. Öğretmen kazanımları gerçekleştirirken çevre özelliklerini, öğrenci grubunun ilgilerini, ihtiyaçlarını, beklentilerini, hazır-bulunmuşluk düzeylerini ve dolayısıyla da ön bilgilerini dikkate almalıdır.

2. Öğretim programında, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma ve sorgulama, problem çözme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik ve Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma becerisi gibi ortak becerilerin yanı sıra, grafik tasarım dersine ait taslak oluşturma becerisi, teknik uygulama becerisi, yazı – resim ilişkisi kurabilme becerisi, konu algılama becerisi, sanatsal düzenleme becerisi, özgün teknik geliştirme becerisi, bilgi toplama becerisi, düşünsel estetiğe ve derinliğe sahip tasarımlar yaratma becerisi, teknolojiyi kullanma becerisi gibi alana özgü beceriler yer almaktadır.

Öğretmen dersi planlarken hazırladığı öğretimsel işlerin tümünde yukarıda belirtilen becerilerin bir veya uygun olan birkaç tanesinin kullanılabilmesi ortamlar oluşturmaktadır. Öğretmen sınıf içi ve sınıf dışı etkinlikler ile geliştireceği becerileri pekiştirmek için ödev veya projeler verebilir.

3. Araştırma etkinlikleri öğrenci merkezli bir bölümdür. Öğrencilerin konulara hazırlanması açısından bireysel araştırmaya yönlendirilmeleri gerekmektedir. Bu alanda konu işlenişlerine girilmeden önce serbest araştırma süreleri verilmelidir. Basılı yayınlar, internet, gazete ve dergiler, konu mekânları, konu kişileri ve benzerleri gibi, araştırmalara kaynak oluşturabilecek her şey, geniş bir yelpazede sunulmalıdır. Bu perspektifte yapılacak tüm araştırma çalışmaları, ders işlenişinde, algılamada ve uygulama çalışmalarında verimi arttıracak önemli noktalardır. (MEB Orta Öğretim Grafik tasarım programı)

4. Programda yer alan değerleri öğretmen yeri geldiğinde, etkinlikler içinde bu değerleri vurgulayan bölümler oluşturarak pekiştirmelidir.

5. Öğretmen, okulun bulunduğu çevre ve imkânları dikkate alarak programda örnek olarak verilen etkinlikleri aynen uygulayabilir ya da kendisi yeni etkinlikler geliştirebilir. Yeni etkinlikler geliştirilirken, kazanımlar ve farklı öğrenme stil ve zekâ türlerine sahip öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçları göz önüne alınarak aktif

öğrenmeye dayalı etkinlikler hazırlanmalıdır. Öğretmen bilgi dağıtıcı rolü yerine, öğrencilerinin anlam kurmalarına yardımcı rolünü benimsemelidir.

6. Millî ve dinî bayramlar, mahallî kurtuluş ve kutlama günleri, önemli olaylar, belirli gün ve haftalardan yararlanılarak, öğrencilerin millî duyarlılığı geliştirilmelidir. Öğretmen, Atatürk'ün “Türk, öğün, çalış, güven”, “Ne mutlu Türküm diyene!” ve “Yurtta sulh, cihanda sulh” gibi sözlerinden hareketle, Türklerin tarihte oynadıkları rolü; askerlik, idare, hukuk, bilim, fen ve sanat alanında insanlığa hizmetlerini göstermelidir. Öğrencilerin, Türk milletine, Türk bayrağına, Türk ordusuna ve vatanına hizmet eden kişilere sevgi, saygı ve takdir duygularını geliştirmelidir.

7. Öğretmen, etkinlik (müze, sergi, galeri gibi sanat merkezleri vb.) gezilerine önem vermelidir. Bu gezilerin her aşaması planlanmalı ve değerlendirilmelidir. Öğrenciler için çalışma kâğıtları hazırlanmalı sonuç raporları istenmelidir. Bu geziler aracılığı ile öğrencilerin sanat zevki ve estetik duygularını geliştirmeleri sağlanmalıdır.

8. Öğretmen, öğrencilere millî, ahlaki, insani, manevi, kültürel değerler bakımından besleyici; demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol gösterici olmalıdır.

9. Öğretmen, kazanımların yapısına uygun olan değerlendirme araç ve yöntemlerini seçmelidir. Değerlendirme, öğrenmenin ayrılmaz bir parçasıdır. Öğretmen sadece öğrenme ürününü değil, öğrenme sürecini de değerlendirmelidir. Değerlendirmede geleneksel yöntemlerle, alternatif değerlendirme yöntemleri birlikte kullanılmalıdır. Bu değerlendirme yöntemleri ve araçları; gözlem, performans ödevleri, görüşmeler, öz değerlendirme ölçekleri, öğrenci ürün dosyaları (portfolyo), projeler vb.dir. Öğrenciler etkinlikler çerçevesinde fotoğraf, resim, proje, poster, afiş gibi çalışmalar yapabilmeli ve bunlar aileleri ve çevreleriyle paylaşmak için sergilenmelidir (MEB Orta Öğretim Grafik Tasarım Programı).

10. Ölçme ve değerlendirme sürecinde kullanılmak amacıyla geliştirilen, örnek formlar yeri geldikçe öğretmen ve öğrenciler tarafından uygulanır. Formlar aynen kullanılabilmesi gibi öğretmen tarafından yeni formlar da geliştirilebilir.

11. Öğrenci düzeyi ve çevre etkenleri dikkate alınarak öğrenme-öğretme etkinliklerinde farklı ünitelerin birbirleriyle bağlantılı olan kazanımları birlikte ele alınabilecektir.

12. Öğrenme-öğretme etkinliklerinde öğrenci düzeyine, eğitim ortamına ve çevre etkenlerine göre öğrencilerin aktif olduğu öğrenme-öğretme yöntem ve teknikleri kullanılır.
13. Öğrenme-öğretme etkinliklerinde, kazanımların edinilmesine yardımcı olabilecek uygun görsel, işitsel ve basılı materyallerden yararlanır.
14. Etkinlikleri planlarken, bir sonraki haftanın etkinlikleri dikkate alınarak planlama yapılması öğretmenin ve öğrencilerin hazırlığı açısından önemlidir.
15. Öğrencilerin devamlı kullanmaları için bir taslak defteri oluşturmaları sağlanmalıdır. Tüm çalışmalarda eskiz oluşturulmasının alışkanlık haline gelebilmesi açısından bu defter, başarı değerlendirmelerinde bir ürün niteliği taşıyabilir.
16. Özellikle kurum kimliği oluşturma ve afiş tasarımı konularında beyin fırtınası (brainstorming) yönteminden yararlanarak uygulama ile ilgili grup çalışmaları yaptırılabilir.
17. Taslak çalışmalar orijinal çalışmaya dönüştürülürken temiz ve düzenli bir çalışma yapılır, iş önlüğü giyilir.
18. Gerekli bilgi ve teknik özellikler ile baskı yapılacak kâğıt ve baskıda dikkat edilecek önlemler, uygulamalı olarak gösterilir.
19. Her yeni çalışmanın başlangıcında o çalışmanın belirgin safhalarına göre yapılacak ilk uygulama öğretmen tarafından öğrencilere gösterilir.
20. Öğrencilerin, baskı çalışmalarını bitirdikten sonra kullandığı araç ve gereçleri temizlemesi, yerine kaldırması ve atölyeyi temiz bırakması sağlanır.
21. Öğrenciler grafik çalışmalarına basit araştırmalarla başlatılır, serbest ve özgün tasarımlarla devam ettirilir.
22. Öğrencilere Türk ve yabancı reklam, afiş, özgün baskı sanatları ve eserleri tanıtılır, bunlarla ilgili araştırma yapmaları sağlanır (MEB Orta Öğretim Grafik tasarım programı).
23. Görsel iletişim araçlarının tasarım uygulama ve basım işlemleri için matbaalarla İş birliği yapılmalıdır.
24. Her öğrenci, grafik sanatlarla ilgili resimleri, yazıları bir dosyada toplamalı ve zaman zaman araştırdığı bilgileri arkadaşlarına sunmalıdır.

25. Öğrenciler sürekli gözlenerek onların kişilikli, özgün çalışmalar yapmalarına olanak sağlanır.

26. Çinko ile gravür çalışması yapılabilmesi ve aquatinta-asitle yedirme tekniğinin uygulanabilmesi için havalandırması bulunan kapalı oda, asit kapları ile lavabo olmalıdır. 27. Tasarım çalışmalarında resim atölye, temel sanat eğitimi, desen atölye öğretmenleri ile işbirliği yapılarak nokta, çizgi, leke, hareket, denge, ritm, açık-koyu kompozisyon, renk gibi resim öğelerinin grafik tasarım çalışmalarında uygulanması sağlanır.

28. Grafik çalışma örnekleri paspartulanır veya jelatin kağıdı ile kaplanır ve okul panosunda sergilenir.

29. Öğrenciler, dijital grafik çalışmalarına basit araştırmalarla başlatılır. Serbest ve özgün tasarımlarla devam ettirilir. Öğrencilere Türk ve yabancı dijital grafik tasarımcıları ve önemli tasarımları tanıtılır.

30. Kullanılacak programlar hazır paket programlar olup bunlara örnek olarak

a- ADOBE PHOTOSHOP (çizim ve resim)

b- COREL DRAW (yazı karakterleri, logo, amblem için)

c- FREEHAND (çizim, amblem, logo için)

d- FLASH (animasyon ve web sayfası için)

e- QUARK EXPRESS (mizampaj, sayfa düzenlemesi için) verilebilir.

31. Bilgisayar öğretmenleriyle işbirliği yapılmalıdır. Değişen ve gelişen teknolojiye uygun, yeni çıkacak programlarda göz önünde bulundurulmalı ve takip edilmelidir (MEB Orta Öğretim Grafik tasarım programı)

2. 4. 4. GRAFİK TASARIM DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÖĞRENME ALANLARI,

Çizelge -1-

11. SINIF

ÜNİTELER VE SÜRELERİ

Öğrenme Alanları	Üniteler	Kazanım Sayıları	Süre/Ders Saati	Oran%
GRAFİK TASARIMIN TEMELLERİ	Grafik Sanatlar	5	6	8
	Grafik Resim Çalışma Yöntemleri	5	16	22
GRAFİK TASARIM TEKNİKLERİ	Tipografi	4	12	16
	Özgün Baskı Resim Teknikleri	11	38	54
	TOPLAM	25	72	100

Çizelge-2-

12. SINIF

ÜNİTELER VE SÜRELERİ

Öğrenme Alanları	Üniteler	Kazanım Sayıları	Süre/Ders Saati	Oran%
GRAFİK TASARIMIN TEMELLERİ	Tanıtım ve Kurumsal Kimlik	5	16	11
	İletişim Grafiği	9	16	11
	Dijital Tasarıma Giriş	5	20	14
	Dijital Grafik Resim Çalışmaları	4	24	17
GRAFİK TASARIM TEKNİKLERİ	Dijital Tanıtım Grafiği	4	32	22
	Dijital Animasyon-İllüstrasyon Tekniği	5	36	25
	TOPLAM	32	144	100

(MEB, <http://ogm.meb.gov.tr/derscizelgeleri.doc>)

3.BÖLÜM

3.1 İLGİLİ YAYINLAR VE ARASTIRMALAR

Türkiye’de sanat eğitimi alanındaki akademik çalışmalar giderek artmaktadır. Bu bağlamda Grafik Tasarım eğitimi alanları ile ilgili konularda çeşitli araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmada, bu araştırmanın içeriği ile ilgili olanlara yer verilmiştir.

Yerli’nin (2007) “Resim-iş Öğretmenliği Programındaki Temel Tasarım Derslerinin Grafik Tasarım Anasanat Atölye Derslerine Etkisine İlişkin Öğrenci Görüşleri” başlıklı yüksek lisans tezinde; yüksek öğretim kurumlarındaki Resim-is Öğretmenliği programında yer alan Temel Tasarım derslerinin, üst sınıflardaki Grafik Tasarım Anasanat ATL (atölye) derslerine etkileri belirlenmiştir.

Araştırma bulgularına göre;

Temel Tasarım dersinin Grafik Tasarıma etkisine ilişkin durumlar araştırılarak ve belirlenen güçlüklerin istatistiksel teknikler kullanılarak çözümlenmesi yönünde Grafik Tasarım Anasanat öğrencilerinin görüşleri irdelenmiş ve yorumlar getirilmiştir.

Öğrencilerin, Temel Tasarım Eğitimi’nin Programdaki Yeri ile ilgili Görüşleri;

Araştırmanın birinci alt probleminde, öğrencilerin Temel Tasarım Eğitimi derslerinin programdaki yerine ilişkin görüşleri belirlenerek ortaya konmaya çalışılmıştır.

Öğrencilere, Temel Tasarım’ın Güzel Sanatlar Eğitimi veren akademik programlardaki yeri ile ilgili 5 soru yöneltilmiştir. Programdaki Yeri ifadesinin baş harflerini karşılayan PY kısaltması, her bir önerme numaralandırılarak kullanılmıştır.

Öğrencilerin, Temel Tasarım Eğitimi Kapsamında Öğretim Süreçleri ile ilgili Görüşleri;

Araştırmanın ikinci alt probleminde, öğrencilerin Temel Tasarım dersleri kapsamındaki öğretim süreçlerine ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Temel Tasarım derslerinde öğretim süreçleri içine giren ders içerik ve saatleri, ders teknik ve yöntemleri, ders kaynaklarının durumu, atölyelerin fiziksel durumları, teknolojinin kullanımı... vb. konularda öğrencilerin görüşlerini ifade eden yanıtların çözümlenmesi yapılmıştır. Öğrencilere, ilgili dersin öğretim süreçleriyle ilgili 9 soru yöneltilmiştir.

Araştırmanın üçüncü alt probleminde, öğrencilerin Temel Tasarım ile Grafik Tasarım arasındaki ilgiye dönük görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Grafik Tasarımın alt yapısını oluşturan Temel Tasarım Eğitimi’nde tasarımın temel öğeleri, tasarım ilkeleri,

yaratıcı düşünce ürünleri, teknik bilgi ve becerilerin kazanımı, gözlem ve imgelerin ifadesi, tasarımcı kimliğinin oluşumu gibi konularda öğrencilerin görüşlerinin çözümlenip yorumlanması yapılmıştır. Öğrencilere, iki alan arasındaki ilişkiye yönelik 9 soru yöneltilmiştir.

Araştırmanın dördüncü alt probleminde, Temel Tasarım Eğitimi alanındaki Öğretim elemanlarına yönelik öğrenci görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Temel Tasarım Eğitimi'nde öğretim elemanlarının etkisi, ders etkinliklerindeki yaklaşımları, alanında uzman olması, alandaki diğer öğretim elemanlarıyla görüşmesi, not verirken etkin bir değerlendirme yapabilmesi gibi konularda öğrencilerin görüşleri çözümlenip yorumlanmıştır. Öğrencilere, dersin öğretim elemanlarına yönelik 8 soru yöneltilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgulardan şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Öğrencilerin, Temel Tasarım Eğitimi'nin programdaki yeri hakkındaki görüşleriyle ilgili bulgular incelendiğinde; öğrencilerin Bauhaus Programı ve Temel Tasarım bağlantısını kurabilme, tanım- ilke ve yöntemler açısından dersin programdaki yerini değerlendirme gibi durumlarda güçlükler saptanmıştır. Ayrıca diğer alanları da kapsayan aktarımlı bir program izlenmesi, anasanat atölye dersleri için temel oluşturu ve hazırlayıcı işlevine programda yer verilmesi, yinelenen kopya çalışmaları ve sürekli yenilenmeyi gerekli gören program geliştirme ve değiştirme durumları ile ilgili yaklaşık bütün konularda değişik düzeylerde güçlüklerin olduğu sonucu elde edilmiştir.
- Temel Tasarım derslerinin öğretim süreçlerine ilişkin öğrenci görüşleriyle ilgili bulgular incelendiğinde; teori ve uygulama yöntemleri, ders saati- kredi ve içerikleri, atölye- teknik malzeme gibi fiziksel şartlar ile ilgili durumların uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca geleneksel yöntemler ve gelişmiş teknoloji kullanımı, ders yayınları yeterliliği ve sergileme etkinlikleri ile ilgili konuların birçoğunda değişik düzeylerde güçlüklerin olduğu görüşleri yaygındır. Öğrenciler, Temel Tasarım derslerinde öğretim süreçlerinin etkili bir biçimde gerçekleşmesiyle ilgili olarak tam katılımı sağladıkları “ Temel Tasarım'da değerlerle düşünerek sorun çözerken bağımsız ve özgün tasarımlara dayalı etkinlikler gerçekleştirme” konusunda kararlılıklarını

göstermişlerdir. Bu bağlamda “sadece görülenin tekrarlanarak kopya çalışmaların yapıldığı gelenekselleşen eğitim yaklaşımlarında derslerin işlenmesi” ile “gelişmiş teknolojilerin kullanımının derslerde yaygınlaştırılması” durumları, birbiriyle çelişen ve birbirini etkileyen güçlükler olarak öğretim süreçlerinde belirlenmiştir. Bunun yanısıra, öğrencilerin Temel Tasarım derslerini saat, kredi ve içerikleri bakımından, Temel Tasarım konusundaki yayınları da sayı ve kapsam bakımından yeterli bulmadıkları görülmektedir.

- Öğrencilerin Temel Tasarım ve Grafik Tasarım ilişkisine yönelik görüşleriyle ilgili bulgular incelendiğinde, bu dersler arasındaki etkileşim ile ilgili genellikle olumlu görüşlere sahip oldukları görülmektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin çok büyük bir bölümü Temel Tasarım Eğitimi'nin önemli olduğunu ve kendilerinin etkili bir tasarımcı olabilmeleri için algılama ve görsel deneyime katkı sağladığını düşünmektedirler. Ayrıca öğrenciler en çok, Temel Tasarım Eğitimi'nin, farklı düşünebilme ve yaratıcı düşünce ürünlerini tasarlayıp sunabilme yönünden Grafik Tasarım'a ya da Görsel İletişim Tasarımı'na alt yapı oluşturduğu fikrinde birleşmektedirler. Bunun yanında öğrencilerin “anasanat atölye dalını Grafik Tasarım olarak seçmesinde Temel Tasarım derslerinin etkisi”, “Grafik Tasarım'da Temel Tasarım öğeleriyle ilkelerini kullanması”, “Temel Tasarım derslerindeki başarılarının, Grafik Tasarım'daki başarılarını etkilemesi” konularına önemli oranlarda katılım ve katkıların olduğu söylenebilir.
- Öğrencilerin, Temel Tasarım Eğitimi'ni veren öğretim elemanlarına yönelik görüşleri ile ilgili olarak en çok, Temel Tasarım Eğitimi derslerini alanında yetkin ve tecrübeli akademisyenlerin yürütmesini önemsedikleri fikrinde oldukları görülmektedir. Bu durum, daha önce yapılmış araştırmalarda da görüldüğü gibi, yüksek öğretim kurumlarına yeni kaydolun ve ilk yıllarında yüksek beklenti ve isteklerle programdaki derslere katılan öğrencilerin, akademik düzeyde tecrübeli ve yetkin öğretim elemanlarının derse girmesini istediklerini doğrulayan bir durumdur. Öğrencilerin derslere karşı güdülenmesi bakımından son derece dikkate alınması gereken ve öncelik taşıyan eğitim gereksinimleridir. Bunun yanında; “Temel Tasarım dersleri

içindeki etkinliklerin öğretim elemanının beklentileri doğrultusunda şekillenmesi”, “dersle ilgili başvuru kaynağı olarak öğretim elemanının önerdiklerinin yeterliliğinin olup olmaması” ve “öğretim elemanlarının Temel Tasarım ders işleme yöntemleri ve uygun teknikler geliştirmede birbirleriyle görüşüp ortaklaşa bir program izlemesi” konularında önemli güçlükler yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak, sanat eğitimcisi yetiştiren yüksek öğretim kurumlarındaki Resim-iş Öğretmenliği / Eğitimi Programında Temel Tasarım Eğitimi'nin programdaki yeri, öğrenme-öğretme süreci, Temel Tasarım ve Grafik Tasarım ilişkisi ve dersin öğretim elemanları ile ilgili birçok konuda güçlüklerle karşılaşıldığı söylenebilir. Grafik Tasarım'ın gelişimi açısından; Temel Tasarım'ın önemi ve gerekliliğinin anlaşılmasına ve bu güçlüklerin giderilmesine ilişkin olarak da önemli eğitim gereksinmelerinin olduğu düşünülmektedir.

Yılmaz'ın (1993) “Sanatçı ve Sanat Eğitimcisi Yetiştiren Yüksek Öğretim Kurumlarında Grafik Tasarımı Eğitiminde Uygulanan Yöntemler” başlıklı doktora tezinde; yüksek öğretim kurumlarındaki Grafik Tasarım derslerinde uygulanan yöntemlerle ilgili öğretim elemanlarının görüşleri incelenmiştir.

Araştırma bulgularına göre;

Grafik Tasarım derslerinde öğretim yöntemleri belirlenirken; islenen konular, sahip olunan araç-gereçler, kullanılması planlanan teknikler, içinde bulunulan zaman uygunluğu, öğrenci grubunun büyüklüğü, öğrencilerin bilgi düzeyi ile yetenek ve ilgileri gibi konuların dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır.

Öğretim elemanlarının Grafik Tasarım eğitiminde genel olarak yaparak ve yaşayarak, gösterip yaptırma ve bireysel çalışma yöntemlerini daha çok tercih ettikleri saptanmıştır.

Öğretim elemanlarının işlenen konuya ilişkin uygulamaları destekleyici bir biçimde teorik bilgiye de yer verdikleri ortaya çıkmaktadır.

Grafik Tasarım çalışmalarında öğrencilere deneme ve araştırma yapabilmeleri için zaman tanınarak, gerekli şartların oluşturulmasının önemi saptanmıştır.

Öğrencilerin, öğretim elemanlarının rehberliğinde proje çalışmalarına yönlendirilmelerinin gerektiği ortaya çıkarılmıştır.

Çagdas bir eğitim aracı olan bilgisayar; Grafik Tasarımı eğitiminin etkinliğini artırmak için tasarımların ön aşamaları ve son biçimlendirmelerinde öğretim yöntemi olarak kullanılmasının önemi ortaya çıkmaktadır.

Grafik Tasarım eğitiminde sanat eğitimcilerinin hoşgörölü, yapıcı fakat belli kuralları da koruyan tavır içinde, dengeli bir özgürlüğün tanındığı bir atölye atmosferini benimsedikleri saptanmıştır.

Grafik Tasarım eğitiminde en doğru değerlendirmenin, öğrencinin kendi kendisiyle kıyaslanarak bireysel gelişimini, başarısını ve öğrenme düzeyini ölçebilen değerlendirme olduğu saptanmıştır.

4.BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, verilerin çözümü ve yorumlanmasına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Tablo 4’de Öğretmenlerin cinsiyetlerinin dağılımlarına ilişkin frekans (f), yüzde (%),ilişkin sayısal değerler çizelge verilmektedir. Tablo 5’de Öğretmenlerin kaç yıldır Resim Öğretmenliği yaptığına ilişkin sayısal değerler çizelgede verilmektedir. Tablo 6’ da Öğretmenlerin G. S. ve S. L.’ndeki hizmet süreleri çizelgede verilmektedir. Tablo 7’de de Grafik Tasarım Atölyesinin olup olmadığının dağılımını gösteren değerler çizelgede verilmektedir.

4.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın amacı, G. S. ve S. L.’leri resim bölümlerinde Grafik Tasarım dersine yönelik öğretmen ve öğrenci görüşlerini belirli boyutlarıyla incelemek ve ortaya konan verilerle Grafik Tasarım dersi eğitiminin geliştirilmesine görüş ve önerilerle katkıda bulunmaktır.

Grafik Tasarım dersinde karşılaşılan sorun ve güçlüklerin neler olduğu, öğretmen ve öğrencilerin derse ilişkin görüşlerinin verimliliği artırmayı ne şekilde etki edeceği belirlenmeye çalışıldığı bu araştırmada; Grafik Tasarım dersinin yıllık ders planlarında bulunan konular doğrultusunda hareket edilerek, öğrenci görüşleriyle belirlenen etkileri, araştırma anketi ile toplanan bilgilere dayalı olarak betimlenmeye çalışılmıştır. Grafik Tasarım dersini alan öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar ile bu sorunların çözümüne yönelik öneriler geliştirilmiştir. Grafik Tasarım dersi ile ilgili eğitim sorunlarının tanımlanabilir nitelikte olması halinde, tarama modelindeki araştırmalarla daha iyi anlaşılabilir.

4.2 Evren

Bu araştırmanın çalışma evrenini, Türkiye’deki 54 tane G. S. ve S. L.’nden 5 okul oluşturmaktadır. Daha geniş bir evrene açılmanın nedeni ise sürenin kısıtlı olması ve

okullarla iletişimde problem olması nedeniyle, aşağıda isimleri verilen Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Resim bölümünde okuyan 11.sınıfta Grafik Tasarım dersini görmüş 12.sınıf öğrencileri ve Grafik Dersine giren öğretmenler oluşturmaktadır. Çorum - Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, Giresun Hurşit Bozbağ Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, Samsun –İlk Adım Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, Trabzon Akçaabat - Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, Tokat Güzel Sanatlar ve Spor Liselerini kapsamaktadır

4.3 Örneklem

Araştırma için tüm evrene ulaşmanın ve bu kadar geniş bir kitleyi ele alıp incelemenin zor olacağı düşüncesiyle örneklem alma yoluna gidilmiştir. Örneklem, bu 5 G. S. ve S. L. Resim Bölümünde Grafik Tasarım dersi eğitimi veren 15 öğretmenden 10 ‘nu ve 11 sınıfı tamamlayıp 12. sınıfa geçen 98 öğrenciyi kapsamaktadır. 12. sınıf öğrenci ve sayıları mevcutları açısından birbirleri arasında farklılık gösterdiği için veriler sonuçlandırılırken toplam katılan baz alınarak değerlendirmeye gidilmiştir.

Tablo 1 de örnekleme giren Grafik Tasarım dersi veren öğretmenler, Tablo 2’de örnekleme giren Grafik Tasarım dersi görmüş 12. sınıf öğrencileri ile ilgili sayısal bilgiler verilmiştir.

Tablo1
Araştırmanın Örnekleme (Öğretmen)

Küme	Evren	Örnekleme Seçilen	Araştırmaya Katılan	Değerlendirme Dışı Bırakılan	Değerlendirmeye Katılan
A.G.S.L.de Grafik Tasarım Dersine Giren Resim Öğretmenleri	15	10	10	-	10

(Okullarda derse giren 15 öğretmenden 10 öğretmene uygulanmıştır çünkü bazı okullarda sınıflar öğrenci mevcudunun az olması sebebiyle 2 grup veya 1 gruptur.

Tablo 2
Araştırmanın Örneklemi (Öğrenci)

Küme	Evren	Örnekleme Seçilen	Araştırmaya Katılan	Değerlendirme Dışı Bırakılan	Değerlendirmeye Katılan
A.G.S.L. de Grafik Tasarım Dersini Görmüş 12.sınıf Öğrencileri	120	100	98	-	98

(5 okuldaki toplam 12 sınıf öğrencileri 24 mevcut baz alınarak 120 hesaplanmış, bunun sonucunda 100 öğrenci tespit edilmiş, bunlardanda 98 i araştırmaya katılmıştır.)

Tablo 1’de görüldüğü gibi, araştırmanın örneklemini oluşturan Grafik Tasarım dersine giren 15 Resim Öğretmeninden 10’u yanıt vererek araştırmaya katılmıştır. Böylece; araştırma için 10 öğretmenden toplanan bilgiler değerlendirmeye alınmıştır.

Tablo 2 incelendiğinde, 5 G. S. Ve S. L. bazındaki Resim Bölümünde okuyan ve Grafik Tasarım dersi öğrencilerinin sayıca dağılımı görülmektedir.

Araştırma örneklemindeki 98- 12 resim öğrenci bilgileri, tablolar halinde yer verilmiştir. Tablo 3’te araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları görülmektedir.

Tablo 3
Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

CİNSİYET	F	%
BAYAN	2	20
BAY	8	80
TOPLAM	10	100

Yukarıdaki Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %20’sinin bayan, % 80’ nin ise erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 4
Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

CİNSİYET	F	%
BAYAN	74	75.5
BAY	24	24.5
TOPLAM	98	100

Yukarıdaki Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %75,5'inin bayan, %24,5'nin ise erkek olduğu görülmektedir. Buna göre bayan öğrencilerin erkek öğrencilerin 3 kat olduğu görülmektedir.

4.3 Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak “Grafik Tasarım Dersine ilişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerini Belirleme Anketi” kullanılmıştır. (EK 1). Bu anket yoluyla 5 G. S. ve S. L. nde Grafik Tasarım dersine girmiş öğretmen ve 12. sınıfta okuyan Grafik Tasarım dersi görmüş olan öğrencilerden veriler toplanmıştır.

Önce araştırma konusuyla ilgili çalışmalar taranmış, araştırmada veri toplamak üzere oluşturulan anket, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Anketin kapsam geçerliliğini sağlamak için uzman görüşleri alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda düzeltilen ankete son şekli verilmiştir. Anket, öğretmen ve öğrencilerin Grafik Tasarım dersine ilişkin görüşlerinin belirlenmesine yönelik olarak;

Öğretmenlere 5’i kişisel 15’i programa ilişkin soru olmak üzere toplam 20, oluşan anket, Öğrencilere ise kişisel ve Grafik Tasarım dersine ilişkin 13 sorudan oluşan anket uygulanmıştır.

Anket uygulaması, okullara gönderilmiş gerekli açıklamalar araştırmacı tarafından iletilerek ders öğretmenleri tarafından gerçekleştirilmiştir.

4. 4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Tezin konusuna bağı olarak sınırlılıklar kısmında belirtilen G. S. ve S. L.'lerinde Grafik Tasarım dersine giren öğretmen ve 12 resim sınıfı öğrencilerini kapsayan anket formu düzenlenmiştir.

Öğretmenlerin anketi 5 kişisel soru ve programa ilişkin 15 soru, diğer görüşlerin sorulduğu üç bölümden oluşmaktadır.

Öğrencilerin anketi ise kişisel ve Grafik Tasarım dersine ilişkin 13 sorudan oluşmaktadır. Bu anket formlarında öğretmen ve öğrencilerin görüşleri tespit edilerek yorumlanmıştır. Anket formunun tezin genel çerçevesini bozmaması açısından bulgular kısmında yer verilmeyerek ihtiyaç duyulduğunda incelenmesi için ekler bölümüne aktarılması yapılmıştır. Öğretmen anket formunun I. bölümünde yer alan kişisel bilgiler ve II. bölümünde sorun grubuna ilişkin olarak öğretmenlerin görüşleri: (1) Tamamen Katılıyorum, (2) Büyük Ölçüde Katılıyorum, (3) Kısmen Katılmıyorum, (4) Çok Az (5) Hiç şeklinde derecelendirilmiştir.

Öğretmenler tarafından konulara ilişkin verilen cevaplar, ayrı ayrı başlıklar altında tablolaştırılarak veriler çözümlenmiştir.

Anketin uygulanması sonucunda elde edilen veriler bilgisayara aktarılmış ve verilerin çözümlenmesinde istatistiksel işlemler gerçekleştirilmiştir. Girişi yapılan verilerin soru bazında frekansları bulunmuş, yüzdeleri alınmış ve sorular ayrı ayrı değerlendirilmiştir. İki ankette de 10 öğretmen ve 98 öğrenciye uygulanan ankette çıkan sonuçlara göre grafik tabloları oluşturulmuştur. Bu tablolara bulgular kısmında yer verilmiştir. Her seçenekteki frekansların yüzdeleri alınarak bu yüzdelerle göre değerlendirme yapılmıştır. Anket sonuçlarının değerlendirilip verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması, uzmanların görüşleri ışığında geçerli ve güvenilir bir şekilde gerçekleştirilmiştir.

5.BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi öğretmen ve öğrencilerinin Grafik Tasarım dersine yönelik görüş ve önerilerinin belirlenmesinin amaçlandığı araştırmanın bu bölümünde; araştırma sonucunda elde edilen veriler, tablolar halinde düzenlenerek yorumlanmaya çalışılmıştır. Grafik Tasarım dersine yönelik görüş ve önerilerle Grafik Tasarım dersinin öğretiminde geliştirme etkisine ilişkin durumlar araştırılarak ve belirlenen güçlüklerin çözümlenmesi yönünde Grafik Tasarım dersi öğretmen ve öğrencilerinin görüşleri irdelenmiş ve yorumlar getirilmiştir.

5.1 Grafik Tasarım Dersine ilişkin Öğretmen Görüşleri

Araştırma da Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Grafik Tasarım dersine ilişkin öğretmen görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır Grafik Tasarım Eğitimi'nde öğretmenlerin Grafik Tasarım dersinin programına ilişkin yaklaşımları, G. S. ve S. L. Resim Bölümü alan derslerinden olan Grafik Tasarım dersi öğretim programlarının daha etkili duruma getirilmesi için amaçları, içeriği, konuları, öğretme-öğrenme etkinlikleri, değerlendirme ilkeleri yanı sıra programda değiştirilmesi-geliştirilmesi istenilen hususlar çözümlenip yorumlanmıştır. Öğretmenlere, kişisel 5, programa ilişkin 15 ve programın geliştirilmesine katkı sağlaması açısından görüş ve önerilerine ilişkin toplam 20 soru yöneltilmiştir.

I.Bölüm

Tablo 5

Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

CİNSİYET	F	%
BAYAN	2	20
BAY	8	80
TOPLAM	10	100

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımlarında bayanların %10, bayların %90 olduğu görülmektedir.

Tablo 6

Öğretmenlerin Kaç Yıldır Resim Öğretmenliği Yaptığına İlişkin Dağılımları

YILLAR	F	%
1-5	2	20
5-10	2	20
10-15	5	50
15 YIL ÜZERİ	1	10
TOPLAM	10	100

Öğretmenlerin kaç yıldır resim öğretmenliği yaptıklarına ilişkin dağılımlarında*1-5 yıl arası %20, 5-10 yıl arası %20,10-15 yıl arası %50, 15 yıl üzeri %10 olduğu görülmektedir.

Tablo 7

Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Hizmet Süresi Dağılımı

YILLAR	F	%
1-5	5	50
6-10	5	50
11 YIL ÜZERİ	-	-
TOPLAM	10	100

Öğretmenlerin Güzel Sanatlar ve Spor Lisesindeki hizmet süreleri 1-5 yıl %50, 6-10 yıl %50 olarak eşit şekilde dağıldığı görülmektedir.

Tablo 8
Grafik Tasarım Atölyesi Dağılımı

	F	%
EVET	6	60
HAYIR	4	40
TOPLAM	10	100

Grafik Tasarım Atölyesine ilişkin dağılımı evet f-6, %60, hayır f-4, %40 olduğu görülmektedir.

Tablo 9
Programa İlişkin Sorular

SORULAR		Tamamen Katılıyorum		Büyük Ölçüde Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum		n
		f	%	F	%	f	%	f	%	
1	Konular önem ve öncelik sırasına göre sıralanmıştır.	3	30	4	40	3	30	0	0	10
2	Programda yer alan etkinlikler çağdaş yaklaşımlar içermektedir.	2	20	6	60	2	20	0	0	10
3	Konuların sıralanışı, öğretim ilkelerine göre (basitten zora,yakından uzağa,somuttan soyuta vb.) göre sıralanmıştır.	3	30	6	60	1	10	0	0	10
4	Konular süreklilik ve ardılık ilkelerine göre sıralanmıştır.	2	20	6	60	2	20	0	0	10
5	Programın amaçları açık seçik anlaşılmaktadır.	3	30	5	50	2	20	0	0	10
6	Konular programda belirtilen amaçlara uygun olarak hazırlanmıştır.	3	30	7	70	0	0	0	0	10
7	Programda belirtilen hedefler öğrencilerin düzeyine uygundur.	2	20	7	70	1	10	0	0	10
8	Programın hedefleri öğrencilerin ihtiyaçlarına ve beklentilerine uygun olarak düzenlenmiştir.	1	10	7	70	2	20	0	0	10
9	Programın hedefleri,dersin kapsam/içeriği ile tutarlıdır.	3	30	6	60	1	10	0	0	10
10	Programın hedefleri ,bilişsel,duyuşsal ve devinişsel davranışlar olarak belirlenmiştir.	3	30	6	60	1	10	0	0	10
11	Programdaki ünite ve konular, sınıflara göre dengeli ve düzenli bir dağılım göstermektedir.	1	20	6	60	1	10	1	10	10
12	Programın içeriği öğrencilerin gelecekteki öğrenmelerine hazırlık sağlamaya yeterlidir.	1	10	7	70	1	10	1	10	10
13	Programda yer alan konular öğrenci düzeyine uygunluk göstermektedir.	2	20	5	50	3	30	0	0	10
14	Programdaki ünite ve konular öğrencilerin ilgilerini çekebilecek biçimde ele alınmıştır.	1	10	6	60	3	30	0	0	10
15	Grafik tasarım dersinin öğretimi için ayrılan ders saati konuların içeriğinin kazandırılmasında yeterlidir.	1	10	6	60	1	10	2	20	10

5.2 Öğretmenlerin Grafik tasarım dersine ilişkin görüşleri

Tablo 5’te öğretmenlere sunulan önermelerin ilkinde “Konular önem ve öncelik sırasına göre sıralanmıştır.” ifadesi yöneltilmiştir. Öğretmenlerin %30’u tamamen katılıyorum derken %40’ı büyük ölçüde katılıyorum, %30’u da kısmen katılıyorum Şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Oranlar arasındaki bu yakınlık öğretmenlerimizin programda Grafik Tasarım dersinin konularının önem ve öncelik sırasına göre sıralanmış olduğu görüşünde birleştiklerini göstermektedir.

Öğretmenlere yöneltilen ikinci önerme; “Programda yer alan etkinlikler çağdaş yaklaşımlar içermektedir.” önermesidir. Öğretmen yanıtları bağlamında tek tek değerlere bakıldığında %60 oranındaki en büyük payla öğretmenlerin bu önermeye büyük ölçüde katıldıkları belirlenmiştir. Buna ek olarak %20 oranında “tamamen” katıldıkları, %20 oranında da kısmen katıldıkları görülmektedir.

Bu değerlerden yola çıkarak; öğretmenlerin yarısından fazlasının (%60) programda yer alan etkinliklerin çağdaş yaklaşımlar içerdiği konusunda hem fikir oldukları saptanmaktadır.

Üçüncü önerme ile öğretmenlerin “Konuların sıralanışı, öğretim ilkelerine göre (basitten zora, yakından uzağa, somuttan soyuta vb.) göre sıralanmıştır.” konusunda görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin %60’ı büyük ölçüde katıldıklarının belirtirken, %30’u tamamen katıldıklarını, %10’u da kısmen katıldıklarını belirtmiştir.

Buna göre; öğretmenlerin neredeyse tamamı, konuların sıralanışı, öğretim ilkelerine göre basitten zora, yakından uzağa, somuttan soyuta sıralanmış olduğu görüşünde birleşmişlerdir.

Öğretmenlerin görüşlerinin sorulduğu dördüncü önerme, “Konular süreklilik ve ardıllık ilkelerine göre sıralanmıştır.” önermesidir. Verilen yanıtlara bakıldığında tüm değerler içinde %60 oranındaki en büyük payla bu önermeye öğretmenlerimiz “Büyük Ölçüde” katıldıklarını belirtmiştir. İki eşit pay olarak %20 oranında “Tamamen” ve “Kısmen” katılan öğretmenler de bulunmaktadır.

Bu değerlerden; öğretmenlerin konular süreklilik ve ardıllık ilkelerine göre sıralanmış olduğuna katıldıkları anlaşılmaktadır.

Öğretmenlere beşinci önerme olarak “Programın amaçları açık – seçik anlaşılmaktadır.” konusunda görüşleri sorulmuştur.

Bu konuyla ilgili verilen yanıtların dağılımına bakıldığında, öğretmenlerin %50'si büyük ölçüde katılırken %30'u tamamen %20'si de kısmen katıldıklarını ifade etmiştir.

Buna göre; öğretmenlerin, programın amaçlarının açık-seçik anlaşıldığı konusunda hem fikir oldukları sonucu çıkmaktadır.

Öğretmenlere altıncı önerme olarak; "Konular programda belirtilen amaçlara uygun olarak hazırlanmıştır." konusunda görüşleri sorulmuştur. Bu konuyla ilgili verilen yanıtların dağılımına bakıldığında, %70'i "Büyük ölçüde" katıldıklarını, %30'u da "Tamamen" katıldıklarını belirtmiştir. Bu oranlar ışığında, konuların programda belirtilen amaçlara uygun olarak hazırlanmış olduğu anlaşılmaktadır.

Öğretmenlere yöneltilen yedinci önerme, "Programda belirtilen hedefler öğrencilerin düzeyine uygundur." önermesidir. Öğretmenlerin %70'i bu önermeye büyük ölçüde katıldıklarını, %20'si tamamen katıldıklarını belirtirken; %10'u kısmen katıldıklarını, belirtmişlerdir. Bu durum programda belirtilen hedeflerin öğrencilerin düzeyine uygun olduğunu göstermektedir.

Öğretmenlere yöneltilen sekizinci önerme "programın hedefleri öğrencilerin ihtiyaçlarına ve beklentilerine uygun olarak düzenlenmiştir." önermesidir. Bu konuyla ilgili verilen yanıtların dağılımına bakıldığında, öğretmenlerin %10'u tamamen katıldıklarını, %70'i "büyük ölçüde katıldıklarını" %20'si de kısmen katıldıklarını belirtmişlerdir.

Buna göre; öğretmenler programın hedefleri öğrencilerin ihtiyaçlarına ve beklentilerine uygun olarak düzenlenmiştir görüşünde birleşmektedir.

Dokuzuncu önerme ise "Programın hedefleri, dersin kapsam/içeriği ile tutarlıdır." önermesidir. Verilen yanıtlara bakıldığında, %60'ının büyük ölçüde katıldığı, %30'unun tamamen katıldığı, % 10'ununda kısmen katıldıkları görülmektedir. Bu oranlar öğretmenlerin programın hedeflerinin dersin kapsam ve içeriğiyle tutarlı olduğu fikrine katıldıklarını göstermektedir.

Onuncu önerme ise "Programın hedefleri, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışlar olarak belirlenmiştir." Bu konu ile ilgili olarak verilen yanıtlar da ise %60 büyük ölçüde katılıyorum, %30' u tamamen katılıyorum, %10' u da kısmen katılıyorum, şeklinde görüş belirtilmiştir. Buna göre, öğretmenlerin, programının hedeflerinin

bilişsel, duyuşsal, ve devinişsel davranışlar olarak belirlenmiş olduğuna katıldıkları görülmektedir.

On birinci nerme “Programdaki nite ve konular, sınıflara göre dengeli ve düzenli bir dağılım göstermektedir.” Verilen cevapların dağılımına bakıldığında, %60’ının büyük lde katılıyorum, %20’sinin tamamen katılıyorum, %10’u kısmen katılıyorum, %10’ ununda katılmıyorum olduğu görülmektedir.

Buna göre, programdaki ünite ve konuların sınıflara göre dengeli ve düzenli dağılımı konusunda %90’ nın hem fikir olduğu %10’luk kısmında katılmadıkları görülmektedir.

On ikinci nerme; “Programın içeriği öğrencilerin gelecekteki öğrenmelerine hazırlık sağlamaya yeterlidir.” Cevapların dağılımında %70’i büyük lde, %10’u tamamen, %10’u da kısmen katılırken, %10’ unun katılmadıkları görülmektedir. Buna göre, öğretmenlerin %90’ı programın içeriğinin, öğrencilerin gelecekteki öğrenmelerine hazırlık sağlamaya yeterli olduğuna katılırken,%10’u da katılmadıklarını belirtmişlerdir.

On nc önerme ise “Programda yer alan konular ğrenci düzeyine uygunluk göstermektedir.” şeklinde sunulmuştur. Verilen cevapların dağılımına bakıldığında %50’si büyük lde katılıyorum, %30’u kısmen katılıyorum, %20 ‘side tamamen katılıyorum, ifadelerini tercih etmiştir. Buna göre programda yer alan konuların ğrenci düzeyine uygunluk gösterdikleri konusunda katılımcıların yarısı aynı fikirde birleşmektedir.

On dördüncü nerme, “Programdaki nite ve konular öğrencilerin ilgilerini çekebilecek biçimde ele alınmıştır.” dağılımlara bakıldığında, %60’ı büyük lde katılıyorum,%30’u kısmen katılıyorum, %10’u da tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Buna göre, öğretmenlerin ünite ve konuların programda öğrencilerin ilgilerini çekebilecek biçimde ele alındığı konusundaki katılımlarının çoğunlukta olduğu anlaşılmaktadır.

On beşinci nerme, “Grafik Tasarım dersinin ğretimi için ayrılan ders saati konuların içeriğinin kazandırılmasında yeterlidir.” Cevapların dağılımına bakıldığında, %60’ı büyük lde katılıyorum, %10’u tamamen katılıyorum, %10’u kısmen katılıyorum, demiş; %20 ‘side katılmadıklarını belirtmişlerdir. Buna göre, Grafik Tasarım dersi için ayrılan ders saatinin yeterli olmadığı görüşü ortaya

çıkmiştir. Grafik Tasarım dersinin eğitiminin geliştirilmesi için ders saatinin artırılması yönünde bir öneride bulunulabilir.

Öğretmenlerin G. S. ve S. L. Resim Bölümü alan derslerinden olan Grafik Tasarım dersi öğretim programlarının daha etkili duruma getirilmesi için amaçları, içeriği, konuları, öğretme-öğrenme etkinlikleri, değerlendirme ilkeleri yanı sıra programda değiştirilmesi-geliştirilmesi istediğiniz hususlar ve başka konularla ilgili olarak belirttikleri; Grafik tasarım dersi programındaki konuların işleniş sıralarına dikkat edilerek oluşturulması, grafik tasarım dersi atölye ortamlarının oluşturulması, araç-gereç eksiklerinin giderilmesi, Dijital Grafik programları ile ilgili eğitimler verilmesi konusunda ve bu eksikliklerin giderilmesi konusunda titiz davranılması gerektiği vurgulanabilir.

II. BÖLÜM

Öğrencilerinin Grafik Tasarım Dersi Öğretim Programına İlişkin Değerlendirme Soruları ve Açıklamalar

Tablo 10

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

2.soru

CİNSİYET	F	%
BAYAN	74	75.5
BAY	24	24.5
TOPLAM	98	100

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımlarına bakıldığında%75.5 oranla bayan öğrencilerin çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Tablo 11

3.soru Grafik Tasarım Dersini Seviyor musunuz? Dağılımı

	F	%
EVET	96	98

HAYIR	2	2
TOPLAM	98	100

Öğrencilerin: “Grafik Tasarım dersini seviyor musunuz?” sorusunun dağılımında ise %96’lık bir çoğunluğunun Grafik Tasarım dersini sevdiği, %2’lik bir dilimin de sevmediği görülmüyor. Buna göre Grafik Tasarım dersinin öğrencilerin çoğunluğu tarafından sevildiği görülmektedir.

Tablo 12
Öğrenci Grafik Tasarım Dersine ilişkin görüşleri

Madde	Tamamen Katılıyorum		Büyük Ölçüde Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Çok Az		Hiç		n
	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	
4. .Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi’ne girmeden önce Grafik Tasarım dersi hakkında ne kadar bilginiz vardı?	1	1	9	9	24	24	45	46	19	20	98
5. Grafik Tasarım dersinin eğitsel gelişiminize katkısı olduğunu düşünüyor musunuz?	24	25	50	51	23	23	1	1	0	0	98
6. Grafik Tasarım dersi öğretmeninizin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	47	48	37	38	12	12	2	2	0	0	98
7. Grafik Tasarım dersi öğretmeninizden ders dışında ne derece yararlanabiliyorsunuz?	17	17	43	44	23	23	8	8	7	7	98
8. Grafik Tasarım dersi ile ilgili atölyemizde yeterli doküman mevcuttur.	1	1	31	32	43	44	18	18	5	5	98
9. Bilgisayar Atölyesi Grafik Tasarım dersi için yeterlidir.	5	5	16	16	17	17	21	22	39	40	98

Öğrencilerin dördüncü soru maddesi ise,” G. S. ve S. L.’ne girmeden önce Grafik Tasarım dersi hakkında bilginiz var mıydı?” şeklindedir.

Dağılımına bakıldığında öğrenci cevaplarının %46'sının çok az , %20 hiç, %24'nün kısmen, %9'unun büyük ölçüde , %1'inin tamamen şeklinde olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin büyük bir kısmının okula girmeden önce Grafik Tasarım dersi hakkında bilgilerinin olmadığı anlaşılmıştır.

Beşinci soru maddesi: “Grafik Tasarım dersinin eğitsel gelişiminize katkısı olduğunu düşünüyor musunuz?” Cevapların dağılımına bakıldığında, %51'nin büyük ölçüde katıldığı, %25'inin tamamen katıldığı, %23'ünün kısmen katıldığı, %1'inin çok az katıldığı görülmektedir. Buna göre öğrenciler Grafik Tasarım dersinin eğitsel gelişimlerine katkısı olduğuna katılmaktadır.

Altıncı soru maddesi: “Grafik Tasarım dersi öğretmeninizin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz.” maddesidir. Dağılımlara bakıldığında, %48'inin tamamen katıldıkları, %38'inin büyük ölçüde katıldıkları, %12'sinin kısmen katıldıkları, %2'i çok az katıldıkları görülmektedir. Buna göre, “Grafik Tasarım dersi öğretmenlerimiz dersin işlenişi açısından gerekli yeterliliğe sahiptir.” sonucu çıkmaktadır..

Yedinci soru maddesi,” Ders dışında Grafik Tasarım dersi öğretmeninizden ne derece yararlanabiliyorsunuz? ”şeklindedir. Dağılımlara bakıldığında, %44'ü büyük ölçüde katıldıkları, %23'ünün kısmen katıldıkları, %17'i tamamen katıldıkları, %8'i çok az, %7'sinde hiç şikkını işaretdikleri görülmektedir. Buna göre, öğrencilerin ders dışında Grafik Tasarım dersi öğretmenlerinden %73'lük kısmının büyük ölçüde, tamamen, kısmen yararlandıkları, %15'lik kısmında çok az ve hiç yararlanamadıkları şeklinde bir tablo ortaya çıkmıştır.

Sekizinci madde ise,” Grafik Tasarım dersi ile ilgili atölyemizde yeterli doküman mevcut- tur”şeklindedir. Cevapların dağılımına bakıldığında, %44'ü kısmen katıldıklarını, %32'si büyük ölçüde katıldıklarını, %18'i çok az katıldıklarını, %5'i hiç %1'i tamamen katıldıklarını belirtmişler. Buna göre Grafik Tasarım dersi ile ilgili dökümanların ankete katılan okullarda mevcutlarının artırılması görüşü ortaya çıkmıştır.

Dokuzuncu soru maddesi: “Bilgisayar atölyesi Grafik Tasarım dersi için yeterli mi? ”şeklindedir. Dağılımlara bakıldığında %40'ının hiç, %22'sinin çok az, %17'sinin kısmen katılıyorum, %16'sının büyük ölçüde katılıyorum, %5'inin tamamen katılıyorum şeklinde cevapladığı görülmektedir. Buna göre, bu okulların bazılarındaki Grafik Tasarım atölyelerinin yeterli olmadığı anlaşılmıştır.. Grafik Tasarım dersinin

eğitiminin gelişimine katkı sağlamasından dolayı atölyesi olmayan okullarda atölye açılması kanısına varılmıştır.

Tablo 13

Öğrencilerin “okulunuzda çalışmak için gerekli olan araç ve gereçler mevcuttur.” şikkına İlişkin Değerlendirme Soruları ve Açıklamaları

10.Okulunuzda çalışmak için gerekli olan araç ve gereçler mevcuttur.	Tamamen Katılıyorum		Büyük Ölçüde Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Çok Az		Hiç		n
	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	
Baskı makinesi.	31	32	30	31	22	22	8	8	7	7	98
Bilgisayar	23	24	19	19	20	20	21	22	15	15	98
Kompresör	28	29	16	16	18	18	15	15	21	22	98
Linol Takımları	36	37	24	24	29	30	7	7	2	2	98

Onuncu madde, “Okulunuzda çalışmak için gerekli olan araç ve gereçler mevcuttur?” şeklindedir. Cevapların dağılımına bakıldığında baskı makinesi için, %32’sinin tamamen katıldıkları, %31’inin büyük ölçüde katıldıkları, %22’i kısmen katıldıkları, %8’i çok az, %7’i hiç şeklinde olduğu görülmektedir. Buna göre baskı makinesinden yararlananların yarının üzerinde olduğu çok az ve hiç faydalanamayanların da baskı makinalerinin olmadığı tesbit edilmiştir.

Bilgisayar için verilen cevaplarda genelde eşit bir dağılım görülmektedir. Dağılıma bakıldığında, %24’i tamamen katılıyorum, %19’u büyük ölçüde katılıyorum, %20’si kısmen katılıyorum, %22’si çok az %15’i hiç şeklindedir. Buna göre, %37’lik kısmının çok az ve hiç şeklinde olması bilgisayarın olmaması ya da öğrencilerin kullanmalarından yana bir problem olduğunun göstergesidir.

Kompresör için, %29’u tamamen katılıyorum, %16’sı büyük ölçüde, %18’i kısmen %15’i çok az, %22’si hiç şikkını işaretlemişlerdir. Buna göre, öğrencilerin %37’ lik

dilimi çok az ve hiç şeklindeki cevaplandırmalarında; kompresörün olmayışı ve kullanımda zorlandıkları anlaşılmaktadır. Linol takımları için %37'si tamamen katılıyorum, %24'ü büyük ölçüde katılıyorum, %30'u kısmen katılıyorum, %7'si çok az, %2'si hiç şeklinde olmuştur. Buna göre, öğrencilerin linol takımlarından büyük ölçüde faydalandıkları anlaşılmıştır.

Tablo 14

Öğrencilerin “Ders dışında Grafik Tasarım dersi ile ilgili düzenli çalışma yapıyor musunuz?” sorusuna ilişkin açıklamaları

11.Ders dışında Grafik Tasarım dersi ile ilgili düzenli çalışma yapıyor musunuz?	F	%
EVET	46	47
HAYIR	52	53
TOPLAM	98	100

On birinci soru maddesi “Ders dışında Grafik Tasarım dersi ile ilgili düzenli çalışma yapıyor musunuz?” şeklindedir. Dağılıma bakıldığında öğrencilerin %47'sinin evet, %53'ünün de hayır şıkkını işaretledikleri görülmektedir. Buna göre öğrenciler Grafik Tasarım dersi ile ilgili düzenli çalışma yapıp yapmadıklarına dair yarı yarıya bir tablo ile karşımıza çıkmakta, buradan yola çıkarak öğrencilerin dersle ilgili çalışmaya teşvik edilmesi gerektiği vurgulanmalıdır.

Tablo 15
Öğrencilerin Grafik Tasarım dersinde karşılaştığınız güçlüklerle ilişkin açıklamaları

SORU12. Grafik Tasarım dersinde karşılaştığınız güçlükler nelerdir?	Bay		Bayan	
	f	%	f	%
.Grafik Tasarım dersinin gerektirdiği titizlik	12	50	34	46
Guaj Boya Uygulamaları	6	25	15	20
Baskı Teknikleri	3	12	13	18
Tipografi Bilgisi	3	13	12	16

n ikinci soru maddesi ” Grafik Tasarım dersinde karşılaştığınız güçlükler nelerdir? ” şeklindedir. Dağılımına bakıldığında, Grafik Tasarım dersinin gerektirdiği titizlik konusunda öğrencilerden bayların %50’si, bayanların da %46’ sının sorun yaşadıkları görülmüştür. Buna göre öğrencilerin Grafik Tasarım dersinin gerektirdiği titizlikten sıkıntılı görülmekte bu konunun da dersin işlevselliğini etkilediği yargısına varılmaktadır.

İkinci olarak, guaj boya uygulamalarında çekilen güçlüğü bakıldığında öğrencilerden bayların, %25’i bayanlarında, %20 sinin güçlük çektikleri anlaşılmaktadır. Buna göre öğrencilerin yarıya yakınının yaşadığı sıkıntıların Grafik Tasarım dersindeki guaj boya uygulamalarında yattığı anlaşılmıştır.

Grafik tasarım dersindeki güçlüklerden baskı tekniklerinin dağılımına bakıldığında bayların %12, bayanların %18 olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin baskı teknikleri konusunda güçlük çektikleri görülmektedir.

Grafik tasarım dersindeki güçlüklerden, tipografi bilgisi dağılımına bakıldığında baylar %13’ü, bayanlar %16’yı oluşturmaktadır. Buna göre öğrencilerin 8/1 dilimi Grafik Tasarım dersinde Tipografi bilgisinden güçlük yaşadıkları görülmektedir.

Tablo 16
Öğrencilerin Grafik Tasarım alanı ile ilgili gelecekteki planları ile ilgili açıklamaları

SORU13. Grafik Tasarım alanı ile ilgili gelecekteki planlarınız nelerdir?		Bay		Bayan	
		f	%	f	%
	Fakültelerin. Grafik Bölümlerine girmek istiyorum.	7	29	27	37
	Grafiker olmak istiyorum.	4	17	14	19
	Grafik Tasarım üzerine bir düşüncem yok.	9	37	24	32
	Diğer ekledikleriniz.	4	17	9	12

Öğrencilerin Grafik Tasarım alanı ile ilgili gelecekteki planlarınız nelerdir? Sorusunun dağılımına bakıldığında “Fakültelerin Grafik bölümlerine girmek istiyorum.” dağılımında baylar %29’u bayanlar %37’yi oluşturmakta. Buna göre öğrencilerden bayanların 3/1 kısmının fakültelerin Grafik bölümlerine girmek istedikleri görülmekte. Bayların 4/1 lik kısmının fakültelerin. Grafik bölümlerine girmek istedikleri görülmektedir.

“Grafiker olmak istiyorum.” şikkının dağılımına bakıldığında, bayların %17’si bayanların %19’u şeklinde olduğu görülmekte. Buna göre öğrencilerden toplamda 18 kişinin grafiker olmak istedikleri görülmektedir.

“Grafik Tasarım üzerine bir düşüncem yok.”şikkının dağılımına bakıldığında bayların %37’si, bayanların %32’si şeklinde olduğu görülmektedir.. Buna göre öğrencilerin 3/1 kısmının Grafik Tasarım üzerine bir düşünceleri olmadığı görülmektedir.

“Diğer ekledikleriniz.” şikkının dağılımına bakıldığında, bayların %17 bayanların %12 şeklinde olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin bir kısmında diğer alanları tercih ettikleri görülmektedir.

6.BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde; araştırmanın sorunu, yöntemi ve bulguları özetlenmiş, bu bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuca ve sonucun çözümüne yönelik önerilere yer verilmiştir.

6.1 Sonuç

Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri yüksek öğretim kurumları Resim-iş ve diğer sanatla ilgili kollarına öğrenci yetiştirme görevini üstlenmişlerdir. Resim bölümlerinde alan dersi olarak okutulan Grafik Tasarım dersinin amacı ise, öğrencilerin yaratıcı güçlerini ortaya koyarak onlara gözlemlerini, duygularını, tasarım ve imgelerini sanat eğitimi yoluyla ifade edebilme yetisi kazandırmaktır. Gözlem, araştırma, tanıma ve değerlendirme gibi yaratıcı süreçler Grafik Tasarım'ın alt yapısını oluşturmaktadır. Ancak, 11. sınıftaki Grafik Tasarım dersinin bu amaçların gerçekleşmesinde önemli sorunları olduğu görülmektedir. Özellikle öğrenciler bu derslerde temel bilgi ve tasarım süreci ile ilgili güçlükler yaşanmaktadır. Öğrenciler 11. sınıfta aldıkları Grafik Tasarım dersini alt sınıflardan itibaren tanımaya başlamalı, temel tasarım eğitimi sürecinden geçmelidirler. Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri'nde Grafik Tasarım dersine ilişkin öğretmen ve öğrencilerin güçlüklerle dayalı gereksinimleri saptanmalı ve bu gereksinimlerin karşılanması için önlemler alınmalıdır.

Bu araştırma ile G. S. ve S. L.'lerinde Grafik Tasarım eğitimi veren öğretmen ve Grafik Tasarım eğitimi alan öğrencilerin bu ders üzerine görüşleri alınarak beklentilerinin belirlenmesi ve Grafik Tasarım eğitimine katkı sağlanması amaçlanmıştır. Araştırma; tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. G. S. ve S. L. lerindeki Grafik Tasarım eğitimi veren öğretmen ve Grafik dersi eğitimi alan öğrencilerin Grafik Tasarım dersine ilişkin görüşleri belirlenmiştir.

Araştırmanın örneklemini, Türkiye'deki G. S. ve S. L.'lerinden 5 okul oluşturmaktadır. Çorum Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, Samsun İlk Adım Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, Trabzon Akçaabat Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, Giresun Hurşit Bozbağ Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, Tokat Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi olmak üzere 5 okul dahilinde toplam 10 öğretmen ve 98 öğrenci üzerinde anket uygulaması şeklinde yapılmıştır. Tarama modelindeki bu araştırmanın verileri Grafik Tasarım dersi veren

öğretmen ve 11. sınıfta Grafik dersi görmüş 12. sınıf öğrencilerine uygulanan anket formu ile toplanmıştır.

Anketle öğretmenlerin ve öğrencilerin Grafik Tasarım dersine ilişkin görüşleri saptanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde frekans ve yüzdeler kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgularla şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Öğretmenlerin Grafik Tasarım dersine ait görüşleri incelendiğinde derse ait programda Grafik Tasarım dersinin öğretimi için ayrılan ders saati, içeriğin ve hedeflerin kazandırılmasında yeterli bulunmamaktadır.
- Öğretmenlerin G. S. ve S. L. Resim Bölümü alan derslerinden olan Grafik Tasarım dersi öğretim programının daha etkili duruma getirilmesi için amaçlar, içerik, konu, öğretme-öğrenme etkinlikleri, değerlendirme ilkeleri ve programda değiştirilmesi istenen hususlarla ilgili görüşleri sonucunda; okullarda Grafik Tasarım dersi ile ilgili araç gereçlerin tedarik edilmesi, öğretmenlere bilgisayar grafiği konusunda eğitim verilmesi, programdaki konuların öncelik sırasına göre tekrar düzenlenmesi, ders için uygulama ortamının sağlanması hususlarında eksiklikler ortaya çıkmıştır.
- Öğrencilerin Grafik Tasarım dersine olan yaklaşımları incelendiğinde büyük çoğunluğunun dersi sevdikleri saptanmıştır.
- Öğrencilere yöneltilen: “Okulunuzda derse yönelik çalışmalarınızda yeterli araç-gereç bulabiliyor musunuz?” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde bilgisayar ve baskı makinelerinin bazı okullarda bulunmadığı gözlenmiş, ders için gerekli olan fiziksel şartların ve teknik altyapının eksikliği görülmüştür.
- Grafik Tasarım dersinde karşılaşılan güçlüklerden biri de dersin gerektirdiği titizlik, guaj boya uygulamaları gibi noktalarda öğrencilerin hazır oluşluk düzeyleri alt seviyededir. Bunun sonucu da öğrenciler dersten soğumaktadır.

Araştırma sonucunda öğretmen ve öğrencilerin Grafik Tasarım dersine ait sorunları oldukça fazla ve bir o kadar da önemlidir.

6.2.Öneriler

Araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen bulgulara dayanılarak şu öneriler geliştirilmiştir:

- Grafik Tasarım dersi eğitimi veren öğretmenlerin çalışma ortamlarının daha iyi şartlarda düzenlenmesi, araç- gereç ve teknik malzeme açısından eksikliklerin giderilmesi, dersin daha işlevsel hale gelmesinde etkili olacaktır.
- Öğretmenlerin programın yapısı ve konuların sıralanışı ile ilgili önerileri incelenmeli ve gerekli değişiklikler amaç doğrultusunda gerçekleştirilmelidir.
- Grafik Tasarım dersi öğretmenlerimizin ilgili bilgisayar programları hakkındaki bilgi, eğitim ve teknik eksiklikleri tamamlanmalı ve öğretmenleri daha faydalı hale getirilmelidir.
- Grafik Tasarım dersinde öğrencilerin çalıştıkları atölyeler daha işlevsel olmalı, araç gereç eksiklikleri tamamlanmalı, kaynak ve doküman temini yapılmalıdır. Derse özel atölyelerin olması ayrıca eğitimde etkili olacaktır.
- Grafik Tasarım dersi öğrencilerimize yönelik olarak ilgili fakültelerin öğretim üyelerince verilecek konferans ve sunumlar düzenlenmeli, ayrıca Grafik Tasarım ile doğrudan ilgili olan fakülte bölümleri, reklam ajansları ve basım büroları gibi yerlere eğitim gezileri düzenlenmeli, bu sayede öğrenci ilgisi ve motivasyonu artırılmalıdır.
- Grafik Tasarım dersinde öğrencilerimizin zorlandıkları, titiz çalışma prensibi, guaj boya uygulamaları, bilgisayar teknik bilgisi gibi alanlara yönelik olarak 9. Sınıflara Temel Tasarım dersleri tekrar konulmalı, ayrıca ders dışı etkinliklerle de öğrencilere bu bağlamda kazanımlar verilmelidir.

EKLER

1. ÖĞRETMEN ANKET SORULARI
2. ÖĞRENCİ ANKET SORULARI

EK-1

Öğretmen Anket Soruları

Değerli Meslektaşım,

Size sunulan bu anket ; “

Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Grafik Tasarım dersine ilişkin görüşlerinizi” belirlemeye yöneliktir. Bu araştırmanın sonuçlarından yararlanılarak, Grafik Tasarım dersinin verimliliğinin artırılması ve geliştirilmesine katkıda bulunmaya çalışılacaktır. Anket iki bölümden oluşup I.bölümde kişisel sorular, II.bölümde Grafik Tasarım dersine ilişkin sorular yer almaktadır.

Bölüm -I-

1. Cinsiyetiniz?

Bay   Bayan

2. Kaç yıldır Resim-iş öğretmenliği yapıyorsunuz?

1-5 yıl   5-10 yıl

10-15 yıl   15 yıl üzer

3. Anadolu Güzel Sanatlar lisesindeki hizmet süreniz?

0-5 Yıl   6-10Yıl   11 Yıl ve üzeri

4. Okulunuzda Grafik Tasarım dersi için ayrı bir atölye var mı?

Evet   Hayır

Bölüm II.

Aşağıda Grafik Tasarım dersi öğretim programına yönelik sorular ve her biri karşısında cevaplar yer almaktadır. Her soruya size uygun cevabın yer aldığı hücre içindeki parantez içine (x) koyarak cevap veriniz.

AGSL Grafik Tasarım Dersi öğretim programına ilişkin değerlendirme soruları					
S. no	Sorular	Tamamen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
01	Konular önem ve öncelik sırasına göre sıralanmıştır.	( )	( )	( )	( )
02	Programda yer alan etkinlikler çağdaş yaklaşımlar içermektedir	( )	( )	( )	( )
03	Konuların sıralanışı, öğretim ilkelerine göre (basitten zora, yakından uzağa, somuttan soyuta vb.) göre sıralanmıştır.	( )	( )	( )	( )
04	Konular süreklilik ve ardılık ilkelerine göre sıralanmıştır	( )	( )	( )	( )
05	Programın amaçları açık –seçik anlaşılmalıdır.	( )	( )	( )	( )
06	Konular programda belirtilen amaçlara uygun olarak hazırlanmıştır.	( )	( )	( )	( )
07	Programda belirtilen hedefler öğrencilerin düzeyine uygundur.	( )	( )	( )	( )
08	Programın hedefleri öğrencilerin ihtiyaçlarına ve beklentilerine uygun olarak düzenlenmiştir.	( )	( )	( )	( )
09	Programın hedefleri, dersin kapsam/içeriği ile tutarlıdır.	( )	( )	( )	( )

10	Programın hedefleri , bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışlar olarak belirlenmiştir.	( )	( )	( )	( )
11	Programdaki ünite ve konular, sınıflara göre dengeli ve düzenli bir dağılım göstermektedir.	( )	( )	( )	( )
12	Programın içeriği öğrencilerin gelecekteki öğrenmelerine hazırlık sağlamaya yeterlidir.	( )	( )	( )	( )
13	Programda yer alan konular öğrenci düzeyine uygunluk göstermektedir.	( )	( )	( )	( )
14	Programdaki ünite ve konular öğrencilerin ilgilerini çekebilecek biçimde ele alınmıştır.	( )	( )	( )	( )
15	Grafik tasarım dersinin öğretimi için ayrılan ders saati konuların içeriğinin kazandırılmasında yeterlidir	( )	( )	( )	( )

Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Resim Bölümü alan derslerinden olan Grafik Tasarım dersi öğretim programlarının daha etkili duruma getirilmesi için amaçları, içeriği, konuları, öğretme-öğrenme etkinlikleri, değerlendirme ilkeleri yanı sıra programda değiştirilmesi-geliştirilmesi istediğiniz hususlar ve başka konularla ilgili olarak belirtmek istediğiniz görüş ve önerilerinizi, lütfen kısaca belirtiniz.

.....
.....

Yaptığınız katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Kadir Rıfkı ÖZMEN

EK-2

Öğrenci Anket Soruları

Sevgili Öğrenci,

Size sunulan bu anket ; “*Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Grafik Tasarım dersine ilişkin görüşlerinizi*” belirlemeye yöneliktir. Bu araştırmanın sonuçlarından yararlanılarak, grafik tasarım dersinin verimliliğinin artırılması ve geliştirilmesine katkıda bulunmaya çalışılacaktır.

1. Cinsiyetiniz?

( ) Bay ( ) Bayan

2. Kaçınıcı sınıftasınız ( )

3. Grafik tasarım dersini seviyor musunuz?

( ) Evet ( ) Hayır

4. Güzel sanatlar lisesine girmeden önce grafik tasarım dersi hakkında bilginiz var mıydı?

( ) Tamamen ( ) Büyük ölçüde ( ) Kısmen ( ) Katılmıyorum

5. Grafik tasarım dersinin eğitsel gelişiminize bir katkısı olduğunu düşünüyor musunuz?

( ) Tamamen ( ) Büyük ölçüde ( ) Kısmen ( ) Katılmıyorum

6. Grafik Tasarım dersi öğretmeninizin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

( ) Tamamen ( ) Büyük ölçüde ( ) Kısmen ( ) Katılmıyorum

7. Grafik Tasarım dersi öğretmeninizden ders dışında ne derece yararlanabiliyorsunuz?

( ) Tamamen ( ) Büyük ölçüde ( ) Kısmen ( ) Katılmıyorum

8. Grafik tasarım dersiyle ilgili, atölyenizde yeterli doküman mevcuttur.

( ) Tamamen ( ) Büyük ölçüde ( ) Kısmen ( ) Katılmıyorum

9. Bilgisayar atölyesi Grafik Tasarım dersi için yeterlidir.

( ) Tamamen ( ) Büyük ölçüde ( ) Kısmen ( ) Katılmıyorum

10. Okulunuzda çalışmak için gerekli olan araç ve gereçler mevcuttur.

Baskı Makinesi	Tamamen ( )	Büyük ölçüde ( )	Kısmen ( )	Çok az ( )	Hiç ( )
Bilgisayar	Tamamen ( )	Büyük ölçüde ( )	Kısmen ( )	Çok az ( )	Hiç ( )
Kompresör	Tamamen ( )	Büyük ölçüde ( )	Kısmen ( )	Çok az ( )	Hiç ( )
Linol takımları	Tamamen ( )	Büyük ölçüde ( )	Kısmen ( )	Çok az ( )	Hiç ( )

11. Ders dışında Grafik Tasarım dersi ile ilgili düzenli çalışma yapıyor musunuz?

( ) Evet ( ) Hayır

12. Grafik tasarım dersinde karşılaştığınız güçlükler nelerdir?

- ( ) Grafik tasarım dersinin gerektirdiği titizlik
- ( ) Guaj boya tekniği uygulamaları
- ( ) Baskı Teknikleri
- ( ) Tipografi bilgisi

13. Grafik tasarım alanı ile ilgili gelecekteki planlarınız nelerdir?

- ( ) Fakültelerin grafik bölümlerine girmek istiyorum.
- ( ) Grafiker olmak istiyorum.
- ( ) Grafik tasarım üzerine bir düşüncem yok.
- ( ) Diğer .....

Yaptığınız katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Kadir Rıfkı ÖZMEN

KAYNAKÇA

Artut, K. (2002). **Sanat Eğitimi: Kuramları ve Yöntemleri**. İkinci Basım. Ankara: Anı Yayıncılık, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Ayhan, H. (1997). **Eğitim Bilimine Giriş**. İkinci Baskı. İstanbul: Şule Yayınlar.

Becer, E. (1999). **İletişim ve Grafik Tasarım**. Ankara: Dost Kitabevi.

Buyurgan, S. (2000). Yayınlanmış Makale Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 19 : 32-42.

Erbay, M. (1997). **Plastik Sanatlar Eğitiminin Gelişimi**. İstanbul: Boğaziçi Üni.

Erdoğan M.(2007) ” Resim-iş Öğretmenliği Programındaki Temel Tasarım Derslerinin Grafik Tasarım Ana sanat Atölye derslerine ilişkin öğrenci görüşleri “Yayınlanmış Yüksek Lisans tezi YÖK 210103. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

“**Bir Grafik Ustamız: Aydın Erkmen**”, (1985). Grafik Sanatı Dergisi, İstanbul, Sayı 6, s. 26

“**Bir Grafik Ustamız**”, “Grafik Sanatı Dergisi” İstanbul, 1985, Sayı 1, s., 14, sayılabilir.

Evliyagil Ş. (1985). **Türk Matbaacılık Sanayi Bilim Yayınları Serisi Z.116 E.95**.

Karamustafa, S. (2001). “**Grafik Tasarım Tarihi Nasıl Okunmalı?**”, 101 Dergi, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s.14

Kırıçoğlu, O. T. (2002). **Sanatta Eğitim: Görmek Öğrenmek Yaratmak**. İkinci Basım. Ankara, Pegem A Yayıncılık.

Maden, S. (1985)“**Türk Grafik Sanatı Tarihi**”, Grafik Sanatı Dergisi, İstanbul, Sayı 2, s. 61

Maden, S. (1985) “**Türk Grafik Sanatı Tarihi**”, Grafik Sanatı Dergisi, İstanbul, Sayı 1, s. 58

Merter, E. (2003). “**80. Yılında Cumhuriyeti Afişleyen Adam**”, Literatür Yayıncılık, İstanbul, s.12

Uçan A. (1985). Gazi Yüksek Öğretmen Okulu Müzik bölümü Müzik Alanı Birinci Yıl Yetişğinin Değerlendirilmesi Yayınlanmış Doktora Tezi Hacettepe Üniversitesi

Tepecik, A. (2002). **Grafik Sanatlar: Tarih Tasarım Teknoloji**. Ankara: Detay Yayıncılık.

TDK. (199). **Türkçe Sözlük I-II**. Yeni Baskı. Ankara.

Yıldırım A. (1998). **Öğretmen Eğitiminde Eğitim Fakültesi Uygulama Okulu İşbirliğı Milli Eğitim Dergisi: S.140-5-11**

İnternet aresleri:

(http://programlar.meb.gov.tr/program_giris/yaklasim_2.htm)

http://cumhuriyet.kulturturizm.gov.tr/default_tr.asp?belgeno=48996).

Meb Orta Öğretim Grafik Tasarım Programı

(MEB, http://ogm.meb.gov.tr/gos_yonetmelik.asp?alno=6)